

DÉLMAGYARORSZÁG

SZEGED: Szerkesztőség: Somogyi ucca 22. I. em. Telefon: 13-33. - Kiadóhivatal, Könyvtár és jegyiroda: Aradi ucca 8. Telefon: 306. - Nyomda: Löw Lipót ucca 19. Telefon: 16-34. « » « » « »

Kedd, 1929 március 12

V. évfolyam 60. szám

MAKO: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Uri ucca 6. Telefon: 151. szám. « » « » « »
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Andrássy ucca 25. Telefon: 49 szám. « » « » « » « »

Hírfizetési ára havonta 3-20 vidéken és a fővárosban 3-60, külföldön 6-40 pengő. Egyes szám 16, vasár- és ünnepnap 24 fillér

Ötven év után

Mi maradt belőle ötven év múlva?

Mi maradt belőle a rémület emlékezésén túl, ami lidércnyomással kinozza meg még az unokák álmát is? Mi maradt belőle az ünnepi kép páthosán túl, aminek alakjait a tapintatos művész úgy rendezte el, mintha a vész, az árvíz, a borzalom mind csak stafázs lenne: a bosszuálló Isten haragjával felkorbácsolt jelenések az Isten kegyelméből való előtt? Mi maradt az árvizből az árvízi ünnepségeken, ahol már csak a szó folyik, mint valamikor a víznek árja folyt s amiből még az egykori polgármesterhelyettes versét is kicenzurázta az illedelmes tapintat. Hogy is lehet magas vendég előtt olyan verset szavalni, amelyik a forradalmas Tiszában a szabadság folyóját ünnepli?

Konganak a harangok és konganak a szavak, az elmeszesedett ereket megremegteti egy-egy pillanatra még az átélt rémületek irtózatossá emléke, de feltakarozik már a történelem is elcsillitva a frázisokat és lerombolva sok piadestálát. Élt valamikor köztünk egy friss szellemű ember, aki egyszer nagyon zokon vette a hivatalos szegedi árvízi ünnepségek gyászát. Minek gyászol a város — kérdezte —, hiszen semminek és senkinek nem köszönhet annyit, mint az árvíznek. Az árvíz lehetett egyeseknek tragikus szerencsétlenség, lehetett életnek és vagyonoknak kétségbeesett összeomlása, de a városnak — sub specie aeternitatis — példátlan szerencse volt. Ötven évi kormánylárogatás nem segíthetett annyit a városon, mint a víznek árja, amelyik eltörölte a föld színéről. Aztán mindenki jött, aki elfelejtett segíteni. Jött a kormány, jött az állam, jött a külföldi részvét s jött az újságíró által megszövegezett királyi vigasztalás. Szeged urai okosan használták fel és használták ki az emberi szolidaritásnak ezt a meghatóan monumentális megnyilatkozását. S Szeged igazat adott Sasvári Ármán szavának: valóban szebb lett, mint volt.

Mit is ünnepelünk ma? A vést nem lehet ünnepelni, a vészre csak emlékezni lehet. A rekonstrukciót nem ünnepelhetjük az összeomlás napján. Ma csak azt az emberi szolidaritást ünnepelhetjük, amelyik ideált a hullámsír mellé, hol egy város süllyedt el. Ha a diszközgyűlés nemcsak ünnepelni akarna, de emlékezni is, hálairatot küldene mindahhoz a városához, melyről uccát nevezett el, hálairatot küldene Londonba, Rómába, Berlinbe, Brüsszelbe és Bécsbe is, mert a pusztulásra emlékeztet, talán illenék megemlékezni azokról is, akik talpraállni segítettek s talán melegebbé tenné a szimpátiát, ami még lehetne termékeny az elszerencsétlenedett, de talpraállt város s az elszerencsétlenedett s még talpra állni nem tudó nemzet javára.

Ha valamit ünnepelhetünk a vész óráira emlékezve, az csak az az emberi szolidaritás lehet, ami a romjába dőlő város segítségére sietett. Akkor nem keresték sem a politika okosságának tanácsát, nem nézték a felekezeti arányszámot s nem fészegették a nemzeti különbségeket. Egy város népét szerencsétlenség érte, az emberek tizezreit verte ki a borzalmas katasztrófa hajlékából, — 50 évvel ezelőtt az emberek nem tépelődtek, nem keresték s nem hártották el maguktól a segítség jogcimeit, nem

mondották azt, hogy keresztény csak keresztényen, pogány csak pogányon, magyar csak magyaron segíthet: emberek jártak szerencsétlenül, emberi kötelesség volt a segítség.

Talán ezért volt Szegeden majdnem ötven évig nemes tradíció a türelem és a megértés. Szegedet az emberi részvét segítette meg s Szeged népe hálás tudott lenni világfelfogásával és érzésével is. Ha nem tettek különbséget a segítők, nem tehet különbséget a támogatott sem. Bizonyára nem a logika győzelme volt e belátás, de ha a rossz, mit ember tesz, túléli őt s a jó gyakorlata sirbaszáll is vele a jóság emlékei elevenek maradtak annak a nemzedéknek lelkében, melyet ez a jóság segített felemelkedni s megelevenedni

a porból és iszapból.

Nem ünnepelhetjük a vést, amelyik bitang szelektől felkorbácsolva támadt rá erre az ájult-ijedt városra, az építők gyermekei nem ünnepelhetik a rombolást sem, se a tömeghalál, se a tömegpusztulás nem lehet ünnepünk tárgya. De kalaplevéve, de meghatott lélekkel köszönhetjük a pusztulás idejének felszázados évfordulóján is az emberi szolidaritást, aminek örökítő képe, aminek eleven szobra, aminek elmulthatatlan bizonyossága s vigasztaló dokumentuma ennek a városnak feltámadása. »Szeged lelke« ettől az emberi szolidaritástól lelkezett újra s nem lehet soha idegen azokon a tereken s azokon az uccákon, melyeket visszahívott a pusztulás poklából s a sírből emelt vissza az életbe. Ha a kövek hálásak tudnának lenni, meghálálnák ezt a jóságot. S ne tudna hálás lenni az ember?

Magyarok a vízkor

Írta: Móra Ferenc.

Szép nagy irodalma van a szegedi árvíznek, azt hiszem, nagyobb, mint a mohácsi vésznek. Az meg egészen bizonyos, hogy se mohácsi vésznek, se pragmatica sanctiónak, se semmiféle nemzeti katasztrófának olyan teljes és tökéletes monografiája nincs, mint amilyent Szabó László ír a viz-ről. Az egyetlen maradvány emléke az ötvenéves évfordulónak s körülbelül az utolsó árvíz-könyv is. Szabó László után senkinek se lesz többet irnivalója Szeged katasztrófájáról. Kollégáinknak, mikor majd a századik évfordulóra készülnek, meg is nehezíti, meg is könnyíti a dolgát ez a könyv. Se új adatot nem lesz honnan előásni, se a meglevőket nem lehet pragmatikusabban összerakni. Nem tehetnek mást szegény fiuk, mint hogy kiírják Szabó Lászlóból a penzumot. A kis diákok is a Somogyi-könyvtárban, ami bizonyosan meg lesz még akkor, meg a nagy diákok is, akik be akarnak jutni a szegedi tudományos akadémiába, ami bizonyosan meg lesz már akkor.

Afelül tehát nyugodt vagyok én, hogy ami történelmi anyag van az árvízben, az nem vész el s abból okulhat a jövő, ha akar. (Ámbár szeretnék én már egyszer olyan történelmet látni, amelyik nemcsak azt mondaná magáról, hogy ő az élet mestere, hanem bizonyítani is tudná azt, hogy ő belőle tanultak.) Hanem azt nem tudom, hogy azok az apró aranyrojtokat, amikkel a vízvette szegedi ember filozófiája beszegte a nagy gyászt, nem hullogatta-e már el nagyon az idő s hogy összeszedi-e, vagy összeszedheti-e még azokat valaki? Mikszáth fölmarkolt belőlük egy csomót, gondolom, a magáéból is rakott hozzájuk és bele mentette őket az írásaiba. Jócskán porosodik belőlük az egykoru lapokban is, azokból magam is kötöttem már egy-két csokrot. De azokat, amiket Beck Pista, Fellmayer János, Koncz Antal, a Taschlerok, a Kátaiak elvittek magukkal, nem jegyezte fel senki. Kár volna, ha az ötvenedik évfordulót megért öreg nemzedékkel elmennének azok az eddig megíratlan árvízkrónikák is, amiket, olyankor szokás fölemlegetni, mikor a Gergely-napi harangok szólnak. Erdemes lenne őket feljegyezni még ha nem olyan adatok is, amilyenekkel a történetírók szoktak

dolgozni. Néha egy forgácslobbanás többet mutat, mint egy ivlámpa.

Az itt következő forgács is elég szemléletesen mutatja, hogy mit csinált addig az »stendarta« nép, míg a városban a víz volt az ur? Azt, amit máskor: verejtékezett és figurázott.

Tisza Lajos, a rekonstruktor egyszer Deszkre akart átlóvalogni Gerliczy báróékhoz, de a Tiszánál sokat kellett várnia a hajóhidra, amit a nagy hajóforgalom miatt sokszor szét kellett nyitni. (A mende-monda ki is találta később, hogy ez adta neki az ötletet az állandó vashidhoz. Így akarta elkerülni azt, hogy óraszámra kelljen várakoznia. Kár, hogy Vásárhelyel nem barátkozott a rekonstruktor. Mert akkor ott is vashidat építtetett volna az algyői komp helyett.)

Elég az hozzá, hogy amint alldogált a vízparton, egyszerre csak megszólítja egy öreg magyar, aki szintén a hidat várta, hogy hazajuthasson az ujszegedi baraklakásokba.

— Osztán ha át teccik mönni, ügyeljön ám a szögénységre is.

A nagy ur hallatlanná tette a barátságos intelmet. Nem nagyon kedvelte a *profenum vulgus*-t. De az nem hagyta magát, megint megszólalt.

— Mert sok némű héjányossága van ám a szegedi nemzetnek.

Tisza Lajos kezdett arra felé fordulni. Erre aztán a konkrétumokkal is előhozakodott a magyar.

— Nincs azokban az istenverte barakokban semmi se, csak férög. Töszöm azt nem lévén dohányunk se...

— Nincs dohányuk? — csóválta a fejét Tisza.

— Nincs ám, de még borunk sincs.

— No majd lesz.

— Dohány is?

— Dohány is.

— Bor is?

— Bor is.

— Az ám, de asszony sincs ölég.

Erre aztán a rekonstruktor visszafelé fordította a lova fejét s az nap nem ment át a Tiszán. Már azt még se vállalhatta, hogy asszonnyal is ő szolgáljon a nemzetnek.

Amely különben némely részben eléggé a helyzet magaslatára emelkedett. Háromezer ingyen kaszát kapott a város ajándékba Péter-Pálra, de csak százharmincra talált gazdát a kasza-kapitány. Akinek volt kaszája, annak nem kellett alamizsna, akinek meg nem volt, az azt mondta, hogy mi a ménkünek a kasza, ha nem akarnak három forint napszámot fizetni az urak a szögény inségös embörnek.

Ami mai pénzben tenne vagy tizenöt pengőt. Volt pedig akkor a rendes napszám mai pénzben hetven fillér...

Azt hiszem, ezeknek a büszke magyaroknak a leszármazottjai lehetnek azok a hidalgók, akik most a Rudolf-tér körüljain birják az impériumot és engesztelhetetlen ellenszenvet tanusítanak minden napszámos-munka iránt.

Herrmann elkedveflenedett és távozik?

A hírek szerint Bud János lesz az új kereskedelmi miniszter

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.) Herrmann Miksa kereskedelmi miniszter néhány napja influenzás beteg. Ezzel kapcsolatban ma hírek terjedtek el a Házban — amelyeket természetesen hivatalosan cáfolnak —, hogy a miniszter visszavonulni készül. Lépését betegségével indokolják, de ennél mélyebb okokról tudnak a beavatottak.

Herrmann el van kedvetlenedve, mert a maga elé tűzött programot nem tudja végrehajtani. Célja volt többek között gyors tempóban elektrifikálni

az államvasutakat, tervezetet dolgozott ki az utak helyreállítására, de a tervek nem valósulhattak meg, mindig új és új akadályok merültek fel. Ezek miatt készül most visszavonulni.

A hírek alaposágára bizonyíték az a körülmény, hogy a Házban utódjául Bud János közgazdasági miniszteri tippelik. Ezzel a megoldással ugyanis lehetővé válna a népszerűtlen és be nem vált közgazdasági tárca megszüntetése is,

A mexikói felkelők vezére megadta magát, a kormánycsapatok elfogták a felkelőket

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.) Newyorkból jelentik: Mexikói jelentés szerint a felkelők vezére, Aguirre tábornok megadta

magát. A felkelőket a kormány csapatai foglyul ejtették. Ezzel a mexikói felkelés befejezettnek tekinthető.

A tanyaiak továbbra is a városban fizetik adójukat, de halasztást a tanyán is kaphatnak

(A Délmagyarország munkatársától) Még a múlt évben körrendeletet intéztek azokhoz a városokhoz, amelyek körül tanyarendszerek alakultak ki a tanyai közigazgatás megreformálásáról. A miniszter különböző eljárási egyszerűsítéseket rendelt el, amelyeknek az volt a céljuk, hogy a tanyák jobban bekapcsolódjanak az ország gazdasági vérkeringésébe és közelebb kerüljenek a községekhez, a városokhoz. Elrendelte a miniszter többek között az adófizetés egyszerűsítését is, mert a legtöbb tanyai panasz alapja az volt, hogy a tanyai adófizetőknek hosszú felnapokat kell eltölteniük a messze fekvő városokban, míg végre befizethetik adójukat.

Szeged város tanácsa dr. Csonka Miklós adóügyi tanácsnokot bízta meg ennek a kérdésnek az elintézésével. Csonka tanácsnok most javaslatot dolgozott ki és azt a tanács elé terjesztette. A javaslat szerint a szegedi tanyák lakossága a hetivásáros napokon rendszeresen bejön a városba és adófizetését az augusztustól—januárig terjedő időben intézi, amikor a termést már betakarította és van pénze adóra. Ennek következtében a tanyai adózókkal szemben az adóhivatal alkalmazkodik is ehhez a szokáshoz és a tavaszi

hónapokban a tanyaiak ellen nem is vezet az együttesen kezelt adókért végrehajtást. Csonka tanácsnok megítélése szerint a tanyaiak számára nem jelentene semmiféle könnyítést, ha a város adószedő kirendeltségeket létesítene a tanyai központokon, mert a tanyák népe így is csak a megszokott időben fizetné le adóját, tehát ezek a kirendeltségek csak fölösleges kiadásokkal terhelnék meg a várost. Az ellen azonban nincsen kifogása, ha a város a tanyai központok közigazgatási tisztviselőit szélesebb hatáskörrel ruházza fel. Feljogosítaná őket arra is, hogy az olyan adóügyekben, amelyeknek elintézése megtörténhetik az adóhivatalon kívül is, intézkedhessenek. A központok tehát felvehetnék az adóügyi panaszokat, megadhatnák a részletfizetési kedvezményt, elfogadhatnák a törlés iránti kérelmeket, sőt kivételes esetekben rövidebb időre fel is függeszthetnék a végrehajtási eljárást.

A tanács dr. Csonka Miklós tanácsnok javaslatát elfogadta és kimondta, hogy a javaslatban megállapított keretek között felhatalmazást ad a tanyai központoknak az ilyen adóügyi vonatkozású ügyek elintézésére.

Apponyi Albert teljes demokráciát és titkos választójogot követelt

Budapest, március 11. A parlament hétfői ülésének gróf Apponyi Albert felszólalása volt a kiemelkedő eseménye. Apponyi teljes demokráciát, titkos választójogot követelt és súlyos bírálatban részesítette a kormányzati rendszert.

Beszéde elején tiltakozást jelentett be a közigazgatási reform ellen. Ez a javaslat nem orvosolja a közigazgatás bajait. Szigorú bírálatot mondott ezután a főispáni hatáskör tultengéséről. Helytelen, hogy a megyét a kormány pártembere képviseli. A főispán szimboluma a pártpolitikai szempontoktól átitatott közigazgatásnak. Ezt pedig feltétlenül ki kell küszöbölni.

Ezután a következőket mondta:

— Semmi kétséget nem szenved, hogy — eltekintve a visszaesésektől, világtörténelmi mértékkel mérve, az emberi fejlődés útját nevezük de-

demokratikus utúnak. Ma már ott tartunk, hogy az az általános elfogadott elv, hogy legyen egy intézőhatalom, de ne lehessen ember, aki ki van zárva ennek a hatalmi alakulásnak létrejöttéből, amelynek engedelmséggel tartozik.

Fábián Béla: Helyes! Helyes! Szóval: titkos választás.

Apponyi Albert: A demokrácia azt jelenti, hogy ne lehessen felnőtt ember, aki befolyást ne gyakorolhasson annak a hatalomnak a kialakulására, amelynek engedelmséggel tartozik. Minden korlátlan hatalom magában hordja a pusztulás csíráját.

Legyen teljes demokrácia általános választójoggal, titkossággal.

(Nagy taps a baloldalon.) Elismerem, hogy a

PATZAUER RUM KONYAK LIKÖR

felsőház kialakulása teljesen megfelel az én koncepciómnak és a mai viszonyokhoz illő átalakítása a régi főrendiháznak, hiányzik azonban belőle valami a jelenlegi társadalmi tagoltság mellett: a munkásság képviselői nincsenek benne, holott a mi társadalmunk nemcsak vertikális, hanem horizontális tagozódású is és így a felsőház mai formájában nem teljesíthet egészen hivatását.

A mai kormányzatból hiányzik a teljes demokrácia alapjaira való helyezkedés.

(Helyeslés és taps a baloldalon.) Egészen röviden fejezem ki magamat. Ötödökkal dolgozik ez a javaslat. A törvényhatósági bizottsági tagok kétötödét választják az összes választók sorából. Én ezt a proposíciót megváltoztatnám és helyette a bizottsági tagok négyötödét választanám. Az istenért

ne féljünk olyan rettenetesen mindentől, ami a néptől jön.

(Viharos taps és helyeslés a baloldalon.) Ez a háromötöd nem csupa felforgató ember. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

— Az állami tisztviselőnek az önkormányzatban nem adnék szavazati jogot. Ha az állami tisztviselőkhöz hozzávesszük az autonómia tisztviselőit, akiket szintén nem nevezhetünk függetleneknek, akkor például Pestmegyében azt látjuk, hogy a tisztviselők elérik a közgyűlés 80 százalékát. (Zaj és mozgás minden oldalon.)

— Nem a nők, hanem az ország érdekében van szükség a nők választójogára. (Helyeslés és taps a baloldalon.) Kívánom, hogy a nőknek egyenlő legyen a passzív és aktív választójoga a férfiakéval.

— Remélem, hogy a javaslat hiányát és hibáit a részletes tárgyalás során ki fogják igazítani. Elfogadom a törvényjavaslatot azzal a feltétellel, hogy kiküszöböljék azokat a pontokat, amelyek meggyőződésemmel ellenében állnak. Fentartom magamnak azt a jogot, hogy amennyiben a tulajdonon nem respektálják kívánságaimat, akkor a harmadszori olvasásnál ellenezni fogom a javaslatot.

Apponyi ezzel befejezte beszédét. Percekig zug a taps körülötte.

Ezután Malasits Géza mondott beszédet és élesen támogatta a javaslatot.

Az ülés két óra előtt ért véget.

Pécs felterjesztése a kormányhoz a revízió ügyében

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.) Pécsről jelentik: A törvényhatósági bizottság elhatározta mai ülésén, hogy felterjesztést intéz a kormányhoz, amelyben kéri, hogy a revízió ügyének előrevitele érdekében tegyen meg mindent, a külképviseleteket utasítsa ebben a kérdésben fokozottabb tevékenységre.

Európai körútra indul a pápa?

Róma, március 11. Vatikáni körökben úgy tudják, hogy a pápa 1930-ban európai körútra indul, amelynek során meglátogatja a katolikus egyházak fővárosait. Ugyanezen értesülés szerint a pápa 1931-ben amerikai utat tervez.

Tuberkulózis elleni szérummal oltják be a francia újszülötteket

Párisból jelentik: A közegészségügyi miniszter utasította a közegészségügyi hatóságokat, hogy intézkedjenek arra, hogy az újszülötteken a jövőben antituberkulotikus szérumot alkalmazzanak. Később általánossá fogják tenni az oltási kötelezettséget. Az oltást a születés után 10 nappal fogják végrehajtani.

A kultuszminiszter Szegedre érkezett és résztvevett az egyetemi építési bizottság hétfői ülésén

Kiadták a kémiai intézet iparismunkáit

(A Délmagyarország munkatársától.) Klebelsberg Kunó kultuszminiszter hétfőn délután fél kettőkor érkezett meg autón Szegedre. Budapestről már tíz órakor elindult, de utközben kisebb defektus érte autóját és ezért érkezett késve. Egyenesen a püspöki rezidenciába ment, majd dr. Aigner Károly főispán ebédre látta vendégül. Utközben megtekintette az egyetemi építkezéseket. Ebéd után a tiszaparti épületeket nézte meg és ellátogatott a gyermekklinikára, amelynek termeit Hainiss Elemér professzor kalauzolásával tekintette meg. Megnézte a miniszter a piarista gimnázium épületét is. A gimnázium ugyanis az épület kibővítését kérte a minisztertől.

Az egyetemi építési bizottság ülését délután öt órára hívták össze. A bizottság tagjai öt órakor teljes számban meg is jelentek a városháza tanácstermében. A miniszter azonban csak fél hétkor érkezett meg.

A bizottság a kémiai intézet iparismunkáira beérkezett ajánlatokat bírálta el és a következő vállalkozók ajánlatának elfogadását javasolja

a miniszternek:

A padló és falburkoló munkára Urbach és Stafler budapesti cég, a műkőmunkára az Alföldi Cementárugyár Rt. (Szeged), a parkettázó munkára Rainer Károly és Fia (Szeged), a gyémántbetonmunkára Kleinlogel Rt. (Budapest), az ácsmunkára Erdélyi István (Szeged), az asztalosmunkára Rainer Károly és Fia, a lakatos munkára Bille János (Szeged), a mázólok munkára Hantos testvérek (Budapest), az üvegező munkára Gál Lajos (Budapest), a bádogos munkára Nedelkov Sándor (Szeged) ajánlatának elfogadását javasolja a bizottság. A cserépfedő munkálatokra csak két ajánlat érkezett be, ezeket azonban a bizottság nem tartotta reálisnak és így a versenytárgyalást meghiusultnak minősítette.

A bizottság ülése nyolc órakor ért véget. Dr. Magyary Zoltán miniszteri tanácsos az ülés után kijelentette, hogy a bizottság, ha csak lehetett, a szegedi ajánlatok elfogadása mellett foglalt állást, ettől csak akkor tért el, ha a vidéki ajánlatok kedvezőbbek voltak.

Boris bolgár király hétfőn este félórától Budapesten tartózkodott

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.) Boris bolgár király hétfőn délután 4 órakor átutazott Budapesten. Félórától tartózkodott a Keleti-pályaudvaron, majd tovább utazott.

A király szigorú inkognitóban utazott, senkit sem fogadott, csak a vonat indulása előtt jelent

meg az ablaknál és magyarul kiszólt a reá várakozókra: a viszontlátással!

Szófiában azt a hírt terjesztik, hogy Boris fülbaját meg kezelteni, beavatott körökben azonban úgy tudják, hogy Rómába utazik, mert nőül fogja venni az olasz király leányát.

A szegedi munkanélküliek hétfőn reggel néma tüntetésben felvonultak a városháza elé

Napszámos munkát adnak egy nagyobb csapatnak, de — szerszámot követelnek a munkához

(A Délmagyarország munkatársától.) Hétfőn a kora délelőtti órákban néma tüntetést rendeztek a szegedi munkanélküliek a városháza előtt és a hatósági munkaközvetítő intézet Tábor-uccai helyiségeiben. A tüntetésnek nem volt szervezett jellege, nem volt határozott programja, tüneteiből inkább arra lehet következtetni, hogy a véletlen sodort össze néhány száz embert, akik nem akartak mást, mint azt, hogy felhívják az illetékes hatóságok figyelmét nyomorukra, munkátlanságukra.

Korán reggel már nagyobb munkáscsoport verődött össze a hatósági munkaközvetítő hivatal előtt. A hivatal megnyitása után pedig a munkanélküliek százával jelentkeztek munkáért. A munkaközvetítő hivatal természetesen nem tudta elhelyezni őket, mert a munkáskereslet még mindig minjmális. A munkanélküliek reménytelenül hagyták el a közvetítő hivatalt és céltalanul ödögtek az utcán. Számuk egyre szaporodott, egyre újabb csoportokkal növekedett a tömeg, amely később, valamivel kilenc óra után megindult a Széchenyitér felé.

Kisebbségek csoportokban haladtak végig a korszón. A szomorú felvonulás természetesen nagy feltűnést okozott. A rendőrség — nem tudva —, hogy a néma tüntetésnek mi célja van, teljes permanenciát rendelt el, de nem avatkozott bele a tüntetésbe. A tömeg megindult a városháza elé. Közben a polgármesternek is jelentették a dolgot, a hatósági munkaközvetítő hivataltól is megérkezett az értesítés. A polgármester kiüzent a városháza előtt gyülekező munkásoknak, hogy vonulja-

nak a városháza udvarára és várják ott meg amíg a város hatósága valamilyen megoldási módot talál.

A polgármester ezután sürgős tanácskozássra hívta meg a mérnöki hivatal vezetőjét, a köztisztasági üzem vezetőjét, a hatósági munkaközvetítő vezetőjét és a gazdasági felügyelőt, akivel megtárgyalta, hogyan lehetne a munkanélkülieket valamilyen sürgős szükségmunkához juttatni. A megbeszélés eredményeképpen tíz óra felé Vámosy Mihály gazdasági felügyelő kihirdette a városháza udvarán, hogy aki munkát akar, az jelentkezze a hatósági munkaközvetítő hivatalban, mert a város hatósága megfelelő számú munkaalkalmat teremtett számukra.

Az értekezleten megállapították, hogy a városi kertészetnek szüksége van körülbelül ötven napszámra, akikkel rendbe akarja hozni a közkeréket és az ujszegedi ligetet, a mérnöki hivatal körülbelül százötven napszámra tud néhány napi munkát adni, akikkel a télen eldugult árkokat tisztíttatja ki és az utakról takaríttatja el a télen felgyülemlett sártömeget, nagyobb számú munkást foglalkoztathat néhány napra a köztisztasági telep is. A napszám: három pengő.

A rögtönzött megbeszélésen felkérték a gazdasági felügyelőt, hogy a mezőhegyesi állami birtokon és a környékbeli nagyobb uradalmakban is igyekezzék munkaalkalmat biztosítani a munkanélküliek számára. A gazdasági felügyelő kijelentette, hogy a mezőgazdaságban egyelőre nincs munkaalkalom, ellenben a jövő hónap elején megkezdődik a szezon azokon a birtokokon, amelyeken cukorrépat természetnek, nagyobb meny-

Csak kék dobozban!
Kimérve nem kapható!

nyiségű napszámos találhat három-négy hónapra való munkát.

Az üzenet kihirdetése után a tömeg feloszlott és nagyrésze azonnal a munkaközvetítő hivatalhoz ment vissza, ahol ismét jelentkeztek munkáért. A munkaközvetítő a polgármestertől kapott felhatalmazás alapján rögtön ki is jelölte a jelentkezők munkahelyét és közölte velük, hogy ki hol állhat kedden reggel munkába, de közölte azt is, hogy minden munkás vigyen magával ásót, lapátot, vagy talicskát.

Ennek valószínűleg az lesz a következménye, hogy a jelentkezők nagyrésze nem állhat munkába, mivel leginkább ipari munkások jelentkeztek munkáért, akiknek ilyen szerszámuk nincs és nem is szerezhetnek be.

A rendőrség természetesen nyomozást indított, hogy megállapítsa, vajjon a tüntetés tervszerű volt-e. Értesülésünk szerint a detektívek, akik több embert hallgattak ki, megállapították, hogy a tüntetésre nem készült előre senki sem. A szegedi munkanélküliek tudomást szereztek arról, hogy Budapest közgyűlése legutóbb kétszázötvenezer pengő segélyt szavazott meg a munkanélkülieknek, nagyobb összeget utalt ki erre a célra Debrecen és a pestkörnyéki városok is. Arra gondoltak, hogy Szeged hatósága sem marad érzéketlen a hosszú télből fakadó munkásnyomor iránt, hanem tesz valamit az érdekükben. Ezért verődtek össze hétfőn nagyobb tömegben a munkanélküliek és ezért indultak el a városháza felé, amikor a hatósági munkaközvetítőben nem találtak munkaalkalmat.

Az idő

A Meteorológiai Intézet jelentése este 10 órakor: Az idő Nyugateurópában igen enyhe. A fagy határvonala a Keleti tengertől Lengyelországon át Keletmagyarország felé vonul. A Balkánon helyenkint esik. Hazánkban a hőmérséklet a fagyponthoz közel van. A Dunántúl kisebb csapadék esett.

Jóslat: Nappal további enyhe idő várható, legfeljebb délen némi csapadékkal.

4-6 fok meleg volt Szegeden

A szegedi egyetem földrajzi intézeének meteorológiai obszervatóriuma jelenti, hogy hétfőn Szegeden a hőmérő legmagasabb állása 4,6 fok Celsius, a legalacsonyabb pedig -1,4 fok Celsius volt.

Csültrőlkióli bemutatójuk

Mikszáth és Harsányi
regyogó színművét

A Noszty fiu esete Tóth Marival

minden lényezetet felülmúló, gyönyörű, 10 felvonásban

cigányzene kísérettel a Beivárosi Moziban

Oriások völgye ~ MILTON SILLS attrakció szerdán és csütörtökön a Korzóban

Éles támadást intéztek a Társadalombiztosító ellen a szegedi iparosok vasárnapi gyűlésén

(A Délmagyarország munkatársától.) A szegedi ipartestület legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy havonta összehívja az iparosokat, hogy sérelmeiket, panaszait megbeszéljék, kívánságait előadják. Az első ilyen gyűlést vasárnap délelőtt tartották meg a kereskedelmi és iparkamara nagyertermében. A gyűlésen koncentrikus támadást intéztek pártkülönbösg nélkül a Társadalombiztosító és a forgalmiadó ellen.

Körmendy Mátyás elnökölt az ülésen. Azonnal megindult a panaszok, a sérelmek, a keserőségek lavinája.

Maskovitz Lajos arról beszélt, hogy a baj annyi, hogy azon se az ipartestület, se maguk az iparosok segíteni nem tudnak. A közönség szinte kéjeleg abban — mondotta —, hogyan lehet adósságot csinálni. Kifogásolta, hogy az állami szállításoknál a tervezetek megszerzéséért és felülbélyegzéséért rengeteg pénzt kell kiadni.

Sódlly Gyula faszobrász mondott azután figyelmet keltő beszédet.

— Egyetlen követelésünk van — mondotta —, ha már megraktak hennünket annyi teherrel, adjanak munkakalkulációt is! (Helyeslés.) A társadalom gépezetét vezető gépésznek oda kell kiáltani, hogy ne csak vezesse a gépet, de figyelje meg a gép minden egyes alkatrészét. A magyar iparososztály, amely ennek a gépezetnek egyik főalkatrésze volt, a pozdorjává törés stádiumába jutott, mert a gépész elhanyagolta, kiégett a csapdag...

— Nem tartom összeegyeztethetőnek, hogy a mi közterheinkből bukott nagyságok részére állásokat szervezzenek (taps), ugyanakkor megszámszorozódott a hivatalos autók száma, a bankokrácia ráült az ország nyakára, amelynek se szíve, se lelke.

Határozati javaslatot terjesztett be, amely szerint a Társadalombiztosító jelenlegi helyisége a közegészségügy legelemibb követelményeinek sem felel meg, sürgősen fel kell építeni az új és modern épületet.

Zsombóky Mihály éles támadást intézett a Társadalombiztosító ellen. Amikor tiltakozott az ellen, hogy 54 pengős járulék helyett 57 pengőt fizetettek vele, mint »késedelmi pótlékot«, rákiáltot-

tak, hogy »fogja be a száját, mert rugalmazásért jeljelentjük«. Rendőrt akartak hívni, hogy igazoltasson, erre megjegyeztem: minden adatom itt van önök előtt, hogy mernek engem igazoltatni.

— Kérdem én ezek után, hát mi vagyunk mi, rabszolgák?

Zsombóky azután a Társadalombiztosító rossz adminisztrációjáról beszélt és tiltakozott a sűrűn előforduló durva hang ellen.

Gombos István ugyancsak a Társadalombiztosító hibáira mutatott rá; helyesli Sódlly határozati javaslatát, építsenek új palotát, de előbb pusztítsák el az összes régi szabályt, új szellem költözzék be az új épületbe. Most láthatják, mit jelent az autonómia, valamikor nem mertek volna így beszélni a tagokkal.

Spitzer Sándor az előljáróság közbelépését kérte, hogy a lecsukásra ítélt levontakat ne munkanapokon, hanem vasárnap vigyék fogházba.

Körmendy Mátyás: Megkérdeztem a testnevelésügyi felügyelőt, hogy miért nem vasárnap zárják be a mulasztó levontakat. Azt a választ kaptam, hogy vasárnap már annyian vannak, hogy el se férnek!

Marosán Emil a bajok kuforrását abban látja, hogy nincs demokrácia, nincs politikai és gyűlekezési szabadság, nincs általános titkos választói jog. Nem is lesz addig javulás, amíg politikai és gazdasági téren nem következik el a gyökeres változás.

Katona András kéri az előljáróságot, hogy járjon közbe az iparhatóságnál, hogy ott is udvariasabban bánjanak a felekkel.

Kis Géza általános nagy ipari gyűlést sürget, amelyen már nem kérni, hanem követelni kell. Metzger Péter és Körmendy Mátyás a súlyos forgalmiadósérelmekről panaszokdtek.

Gombos István szólal fel újból: Amíg a kormány új hivatalokat szervez, hogy újabb és újabb tömegeket helyezzen el, addig hiábavaló minden küzdelem. De ha már annyi luxusautót használnak, legalább azt látnók, hogy magyar gyártmányú kocsikat vennének. Oda kell menni és odakiáltani a mi panaszainkat és igazságainkat. (Eljenzés.) A nagygyűlés ezután véget ért.

csak szeliden, sekélyen, de később hatalmas hullámokban torlódtól föl és pillanatok alatt elborította az egész környéket.

— Reggel kilenc óráig állandóan emelkedett. A házból egyre kevesebb látszott ki belőle. Akkor láttam az első házösszeomlást. A földszintes vályogház, nem messze a mi házunktól, hirtelen megingott és a következő pillanatban erős robajjal úgy összerogyott, mintha villám sújtotta volna. Hatalmas porfelhő mutatta csak meg a helyét, meg a félrebillent tető egyik kiálló csücskéje. Kilenc ilyen házösszeomlást láttam onnan, a Bokor-ház kerítéséről.

— Sohasem felejttem el azt a látványt sem, amit a menekülő állatsereg nyújtott. A mai Szukováthy-tér helyén akkor még mocsaras rét volt, jó buyóhelye rókának, nyulnak, elvadult macskának, kutyának. A víz tömegesen hajtott ki a nádból az állatokat. Valóságos sereglet menekült a víz elől. Rókák, kutyák, macskák, disznók, bárányok, nyulak összekavart tömege futott a partosabb helyek felé. Nem bántották egymást, elfelejtették, hogy ellenségek. Pokoli koncert volt kétségbeesett sivalkodásuk.

— A kerítésről csak délelőtt menekülhetünk el, amikor értünk jöttek a pontonok. Előbb az embereket szállították biztosabb helyekre, leginkább az iskolákba és a magasabban fekvő kőházakba, azután pedig az ingóságokból, amit lehetett.

— A pusztulás után valóságos nomád életet élünk. Bátyámmal együtt résztvettünk a mentésben, segítettük az elesetteket, a hajléktalanokat étellel, ruhával.

— Érdekes volt, ahogyan megmentettem a pincénkben fölraktározott boroshordókat. Amikor az áradás megszűnt, csónakon elmentem a házunkhoz és lementem a pincébe. Ott álltak sorba a hatalmas hordók, alig látszott ki belőlük valami. Az egyiket meglöktem és csodálkozva láttam, hogy könnyen megmozdul. Kivonszoltam a hordókat az uccára, négyesével-ötösével a csónakom után kötöttem őket és vittem a partra. Az egyiket mindjárt csapraütöttük és a hidegtől, félelemtől elgémberedett embereket magukhoz térítette az ital...

Rövidesen megkezdik a Belvárosi Bank hitelezőinek kielégítését

(A Délmagyarország munkatársától.) A Belvárosi Bank ügye három év után végre eljutott abba a stádiumba, hogy a hitelezők remélhetik, hogy rövidesen megkaphatják követeléseiket.

A bank egyik pörével — mint ismeretes — legutóbb a budapesti tőzsdebiróság foglalkozott, amelynek ítéletét most kézbesítették ki a feleknek. A tőzsdebiróság 29 oldalas ítéletében kimondotta, hogy a bank igazgatósági tagjaitól befolyt összegekből a hitelezők negyven százalékos követelését biztosítva látja. A bírói letétbe helyezett összegeket feloldja és így a kifizetésnek akadálya nincsen.

Az éfdekeltek — értesüléseink szerint — a tőzsdebiróság ítélete ellen felülfolyamodással élnek. A felülfolyamodási kérelmet a szegedi ítélőtábla soronkívül tárgyalja és így minden remény meg van arra, hogy a táblai végzés után néhány nap múlva a kifizetések megkezdődhetnek.

Kerékpároknak

a Styria és Triumph vezető márkák. Egyedül kapható Szántó-Sándor cégnél, Hiss u.

Színházjegyek a Délmagyarország jegyirodájában elővételi díj nélkül válthatók

Március

idusa-nak emlékére

Pelőfi

élete, szerelme és dicsőséges halála péniek, Korzó

»Csak akkor nyugozta le a rémület a várost, amikor megérkezett a percsovai gátszakadás híre«

Bokor Pál ny. polgármesterhelyettes emlékei Szeged vésznapijából

(A Délmagyarország munkatársától.) A félszázad évfordulón már nem sokan vannak azok közül, akik elevenen emlékeznek a szegedi vésznapi szörnyűségeire, akik érett szemmel látták a város pusztulását. Ötven esztendő messzesége elhomályosítja az eleven emlékezést, elmosza a képeket, elhomályosítja a szavakat, hiszen az újságok fehér papírját is megsárgította és porladozóvá tette.

Bokor Pál, a város nyugalmazott polgármesterhelyettese azok közé a kevesek közé tartozik, akik már látásra képes szemmel élték át a város pusztulását és akik szellemi frissességükből, emlékezőképességükből nem vesztek el a tovaröppent félvévszázad alatt semmit sem. 1879-ben fiatal, huszonnégy éves ember volt, ma hetvennégy éves, de erőben, frissességben és energiában tulatesz sok mai huszonnégyévesen.

Megkértük, meséljen valamit árvizi élményeiről. Bokor Pál néhány pillanattal elgondolkodott.

— Akkor éppen olyan közel voltam a huszonnégyedik esztendőmhez — mondja azután csendesesen — mint most a hetvennégyhez. Május harmadikán töltöttem be a huszonné-

gyediket. Ott laktunk nagyapám házában, a Szentháromság uccában, a Bokor-házban. Szüleim jóelőre kiköltöztek a tanyára, csak mi maradtunk benn, fiatalok. Jól emlékszem, eleinte nem gondolt senki sem a veszedelem komolyságára. Csak akkor nyugozta le a rémület a várost, amikor megérkezett a percsovai gátszakadás híre. Mindenki résztvett a védekezés munkájában. Szeged uri népe is hordta a földet a nyuglát megerősítéséhez. Emlékszem, gyönyörű szép tavaszi idő volt. Március tizenegyedikén is erősen sütött a nap. Este azonban, úgy nyolc óra felé hirtelen orkánzerű vihar keletkezett és a Tisza vize megkezdte a nyuglát ellen az utolsó rohamot. Mindenki megrettent, mert éreztük, hogy a város elveszett. A töltésről is elmenekültek a munkások és a lakosság elhagyta házait, hogy a magasabb fekvésű helyeken keressen menedéket. Én János bátyámmal együtt hazamentem. Házunk erős téglaház volt, de azért nem mertünk benne tartózkodni. Fölmásztunk a kerítésre és onnan lestük: mikor jön a víz? Hajnali öt óráig vártunk. Akkor érkezett oda. A Bátor-ság-uccából — ezt az uccát is megölte a veszedelem — kanyarodott el felénk. Előbb

Ahol a Tisza áttörte a gátat

Autóval a pusztító Tisza útján — Beszélgetés az öreg szemtanúkkal a percsorai szakadásnál — Tizenhat méter mély tavat teremlett a Tisza a két töltés között

(A Délmagyarország munkatársától)
A vasárnap álmosan, dermedten terpeszkedik el a végtelenné szélesedett, havas mezők fölött. El a végteleme országút mentén kábultan alszanak a tanyák és ha az útmenti fákról nem röpönné fel néha egy-két lomha, fekete varju — feketeségük az egyetlen szín ebben a szintelen fehérségben — Halálország mozdulatlan dermedt útját járnánk. A Tisza jéghekóba verve, sunyin lapit a töltés

alatt, csak a kanyarodóknál vicsoritja felénk érintetlen fehérségét.

Az autó szikrázva falja a fagyos utat, a „küves-utak”, sebességmérője egyre előbbre kapaszkodik. Nincs korlátja a gyorsaságnak, szabad az út, egyetlen jármű sincs a láthatáron. Jobb felé a Tisza havas töltése fut versenyt a gépkocsival, balfelé pedig fehér ködbe fulva szélesedik ki a szántóföldek fölött a horizont.

Azt az utat járjuk, amelyen ötven esztendővel ezelőtt a Tisza indult el,

hogyan megvadult, fekete, tarajos tengerré tegye az egész környéket, elsöpörjön minden korlátot, minden gátat, amelyet a természet, vagy az ember keze rakott elébe és azután örjögve, ordítva, a pusztítás mámorától megrészegülve törjön be a halálraszánt város, Szeged falai közé és elsöpörjön, vízbedöntsön mindent, amit száz év alatt épített, teremlett és álmódott a szegedi polgár.

Most szégyenkezve, békóbaverve kullog a vén hűnös a töltések között, rettenetes erővel emelgeti félméteres jégpáncélját és nesztelenül oson el a

ebben a rádiós kocsmában, hogy néhány nap múlva ötvenedszer fordul az esztendő a nagy pusztulás óta és senki sem gondol arra, hogy ötven évvel ezelőtt ez a falu is víz alá süllyedt és a földből, vályogból rakott kertesházak helyén sár és iszapteigert hagyott a hónapok múlva az elvonuló, elpárolgó víz.

— A legjobb lenne, ha a töltésön mönnének az urak, — vélekedik az egyik öreg magyar — csak nem hiszöm, hogy möhetnek, mivelhogy a gátörök elzárják a rampát.

szor letér az útról, hogy a keményebbre fagyott és simább szántóföldek szélén mehessen tovább. De ezek a kirándulások veszedelmesek, mert nem tudni, hogy hol van árok, merre van mélyebb gödör, a szél minden egyenlenséget megszüntetett, minden mélyedést kitöltött hóval.

A majorban megmutatták az utat Károly-major felé. Eppen olyan rossz volt ez is, mint az eddigi.

— Ha a Tiszának is ezen az úton kellett volna jönni ötven évvel ezelőtt, — mondta elkéserevde a soffőr — akkor biztosan meggondolta volna a dolgot.

A két major nincs messze egymástól. Alig lehet a távolság tíz kilométer, de az út egy teljes óráig tartott.

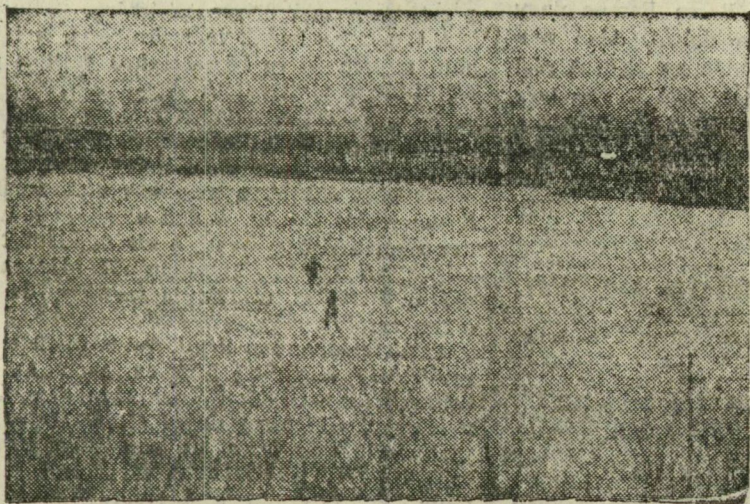
Mayer József, a Károly-major intézője vállalkozik előzékenyen továbbkalauzolásunkra. Előbb azonban megkérjük, hogy ha van a majorban valaki,

aki élt már az árvíz idején

és emlékezik egyre-másra a nagy katasztrófából, hívassa elő, mert beszélni szeretnénk vele.

A kasznár ur egy koszoruba fésült haju kislányt küld ki a gazdasági épületek felé és a kislány — értelmes, eleven szemű gyerek — néhány perc múlva alacsony, pirosképű, őszbecsavarodott magyarral tér vissza.

— Mondja Biró bácsi — kérde tőle az intéző —

A tizenhat méter mély tó a percsorai gát mellett, amelyet a Tisza vájt ötven évvel ezelőtt

A percsorai gát maradványa, a „szakadás”

város alatt, mintha szégyelné azt, amit félszáz éve tett, vagy mintha alátomosan készülné valamire.

A messzi ködből lassankint előrajzolódik Algyő. Előbb a karcu templomtorony halvány, opálos képe jelenik meg, majd elötünnek a házak is és a következő pillanatban már a széles keményrefagyott, hegehupás uccán ugrál végig az autónk. A házak itt is alszanak, pedig közel járunk már a délhez, csak a kocsmá ajtaján keresztül hallatszik ki valami zörgő nesz.

Nem ismerjük az utat, nem tudjuk, melyik víz

a percsorai gát felé,

oda, ahol ötven esztendővel ezelőtt kiugrott a Tisza a medréből és ahonnan elindult az elszabadult áradat Szeged felé.

A kocsmában érdeklődünk. Az alacsony ivóban furcsa zörgés fogad. Valami őcska rádió beszél hangosan, mondja az időjárást és a közgazdasági híreket fáradhatatlanul.

A huszadik század csudája itt már nem szenzáció. Nem érdekel senkit sem.

Az egyik asztalnál szótalanul máriásozik négy kucsmás, subás magyar, a másik asztalnál ketten beszélgetnek, néhányan pedig a széles vaskályha izzó teste körül élvezik a meleget.

Senki sem tudja pontosan, hogy milyen úton lehet eljutni a percsorai gáthoz. Senki sem tudja

— Akkó mög nem jöfelé gyűttek — szól bele a beszélgetésbe a kályha mellől egy másik magyar — Sándorfalva felé köllött volna elinduni, aztán Irma-majoron és Károly-majoron át mönni Percsorára.

— Innen is elmöhetnek Irma-majorba — mondja ismét az első és kinéz az ablakon — elmöhetnek, ha mögbírja az autó az utat.

Mert hát ez nem „küves-ut”, aztán most olvad is, szappanos a teteje.

Csak úgy, az ablakon keresztül mutatja meg az irányt, merre kell menni.

Az autó azután rákanyarodik a hegehupás, föl-vágott, erősen szappanosodó földes útra. Ugy ugrál rajta a kocsi, mintha gummilabda lenne. A repülésnek vége, a sebességmérő alig mutat valamit. Csak lépésben haladhatunk előre, a bizonytalan messziségben megbujó Irma-major felé.

Vasuti töltésen kapaszkodunk keresztül, ezt is elmosta ötven évvel ezelőtt az árvíz. A töltés után még rosszabb az út. Órákig tartó vergődés árán érjük el végre az Irma-major, a Pallavicíni uradalom egyik intézőségét. Mert itt

minden föld, amerre a szem ellát a Pallavicíni-féle hibbizományhoz tartozik.

A hatalmas fákkal szegélyezett út mellett keskeny iparvágány szalad, az uradalom gazdasági vasútjának vágánya.

Az autó azután rákanyarodik a hegehupás, föl-

itt volt maga ötven évvel ezelőtt, mikor áfszakította a Tisza a gátat?

— Akkó éppen nem vótam itt, de nem vót akkó még mög ez a Károly-major se. Néhány nappal elébb gyűtt ki a jószágigazgató ur, hogy hajtsuk el innét a barmot, mert nagy a veszödelöm. Hát a barommal möntünk el. Dócra möntünk, ahogy odaértünk, már a víz is nyomunkba vót. Itt törtöte át a gátat a „szakadásnál.” Most is möglát-szik még a helye. Aztán egyszerre víz alá került mindön.

Csak Dóc maradt szárazon. Olyan sziget-féle vót a nagy tengörben. Magasabban fekszik, mint a környék, azért kerülte mög a víz, de Dóc is csak egy lebögött a sok víz közepin.

— Hírös hely nagyon az a Dóc — tette azután Biró bácsi hozzá és betyáros, öreg szeme régi emlékektől villan meg — Rózsa Sándor is mögfordult sokszor arra.

— Mit keresett Dócön Rózsa Sándor? — kérdezzük az öreget.

— Hát

szabad gyerök vót az kőröm,

sokfelé mögfordult. Ide is együtt egycé-másszó.

Most ismét az autóba ülünk és elindulunk a másik szemtanu felé, Kurucsal Sándorhoz, a Pallavicíni uradalom öreg gulyásához, az ögróf legkedvesebb emberéhez. Utközben elmondja Mayer József intéző, hogy tíz esztendővel ezelőtt, 1919-ben is nagy volt az ijedelem ezen a környéken. Soha nem volt olyan nagy a Tisza, mint abban az évben. Mindenki biztosra vette az ujjabb, a rettenetesebb katasztrófát és mindenki elköltözködött biztosabb helyre.

— En is elköltöztem — mondja Mayer intéző —, mert a Tisza kilenc méter fölé emelkedett és alig látszott ki az új töltés-

Fiúk, lányok!

Csak párosan szép az élet...

10 nevetető fejevásban bizonyítja ezt az utólérhetően

HARRY LIEDTKE

kedden szerdán a Belvárosiban.

KORZÓ MOZI

Március 12-én Kedden

É z ü s t p ó k.

Misztiku: történet 8 fejevásban. Főszereplő: Maria Paudler.

Azonkivül:

Szoknya vagy nadrág?

Vígjáték 8 fejevásban. Főszereplő: Mady Christians.

Előadások kezdete 5, 7, 9, vasár- és ünnepnep 3, 5, 7, 9 órákor

ből néhány tenyérnyi. Valahol aztán átszakadt a gát és mi megmenekültünk a víztől.

Közben elért az autó Kurucsa Sándor házához. Ott áll az öreg gulyás háza egy végtelen nagy udvar közepén. Az udvarban aklok vannak és a kerítések mögül szelidszemű ökrök, tehének nézik csudálkozva a vendégeket.

Kurucsa Sándor hatvanhét esztendő, több mint ötven esztendeje gulyása Pallavicini jószágjának. Ott áll az ajtó előtt, mögötte apró gyerekek hancuroznak — és keményen néz bele a kérdező szemébe.

Sok mindenre emlékezik ő is. Emlékezik rá, hogy

Ez a gátszakadás pecsételte meg Szeged sorsát 1879 március ötödikén.

Az öreg Kurucsa készségesen vállalkozott arra, hogy előremegy a »Szakadás«-hoz és bevár bennünket, amíg előkerítjük valahonnan Bacsa Ferencet, a petresi gát jelenlegi őrét.

Bacsa Ferencet otthon találtuk a gát tövében épült lakásában. Derék, kedélyes arcú, idősebb magyar ember ő is. Élt már az árvíz idején, de nem itt. Régi gátőröktől, öreg halásztól és egyéb vizenjáró népektől azonban sok mindent tud róla.

— Volt itt egy öreg gátőr — mondja — most is meg van még valahol — az sokat mesélt a híres gátszakadásról. Elmondta, hogy március 5-én éjjel lámpával indult el a megerősített gáton, hogy végigjárja a töltést és figyelje, nem támad-e rés rajta valahol. Hát amerre mönt,

mindönült csak úgy »hibogott« alatta a töltés, mint valami röpülőhid.

Tudta mingyá, hogy baj lösz, de azért végigjárta egészen addig, amíg a másik lámpás őrrrel nem találkozott. Akkor visszafordult és gyűtt visszafelé a hibogó töltésön. Ahogy gyűn,

ahun azok a fák vannak, ott van a szakadás helye.

Kurucsa János, az öreg gulyás már ott áll és vár bennünket a töltés tetején. Ugy áll az öreg, mint a cövek.

Aztán megindulunk együtt, valamennyien. A töltés havas, fagyos oldalán kuszunk óvatosan le. Apró cserjék szegélyezik lenn az utat. Ez már árterület. Ha nagyobb a Tisza, akkor víz alá kerül az egész. Az új töltés büszkén kanyarodik el a régi mellett. A régi is kanyargós volt, átölhelte a Tiszát.

Két szakasza maradt csak meg a szakadás helyén.

Apró halmocsának látszik mindkét oldalon és hatalmas, sík hómezőt fog most közre.

— Ez itt kéröm egy irtóztató nagy gödör — magyarázza Bacsa Ferenc — mög van a mélysége tizenhat méter is.

A fenéken halombadült fűzfatorzsek hevernek. Nyáron, amikor a halásztok leeresztik a fenekes hálót, a hálónhozék gyakran megakad a fák ágaiban. A gödört a Tisza vájta még hetvenkilencben, a gátszakadáskor. Itt volt a legerősebb a sodra. A víz azóta se száradt ki belőle. Sokszor magasabban áll benne, mint a Tiszában. Azok a fatörzsek vannak a víz alatt, amelyeket a víz szaggatott ki a partok mentén. Most közel fél méter vastag jég borítja a vizet. Mögbirná még az autót is.

Rámegyünk a jégre. A hó szűz rajta, csak apró vadak lábnyoma látszik imitt-amott. A szélefele pedig finom horzsolás.

— A rózsát huzzák erre — magyarázza Bacsa Ferenc —, amit ott vágta a fűzfáról, a pparton.

A hatalmas gödör két oldalán látszik a régi, az oldort, a keresztültszakított töltés maradványa. Alacsony, szeszélyes földhányásnak látszik, szélein évszázados fűzfák kapaszkodnak. Némelyiknek a gyökere a levegőben lóg. Ezek a fák látták a nagy vizet, tanui voltak a borzalmas gátszakadásnak, nem csak gyökereiket, hanem koronájukat is tépte, cibálta a megvadult víz. Ugy van minden, ahogyan a nagy árvíz elvonulása után maradt. A gödör körül közben megváltozott az egész világ, új töltéseket emelt az emberi előrelátás és az óvatosság, nagyobb, biztosabb, megbízhatóbbat,

hajón, tutajon, uszályon, hogy rajzott erre-felé Szeged-kétségbeesett népe, hogy emelték a töltést. Tele volt a Tisza háta ladikkal, hajóval. A parton pedig végtelen kocsisorok hordták a töltéshez szükséges földet. Aztán egy csunya, szeles márciusi napon beomlott a gát.

A víz először csak egy keskeny rést ütött rajta, de ez az rés egyre jobban tágult és perek alatt elfűnt a gátból vagy öt-hatszáz méternyi darab.

Az elszabadult víz pedig nekilódult a világnak, amit utközben talált azt megsemmisítette és néhány óra alatt elborította mindent.

egyszerre csak rettentő zuhogást hall maga mögött. Akkó szakadt át a gát. »Bízsengőt vetőtt, oszt oly gyorsan szakadozott tovább, hogy alig birt előtte gyűnni.

— Én csak néhány esztendő múlva kerültem erre, mint Kalló Gyula királyi mérnök ur figuránsa. Vele jártam végig akkó a töltést.

Aztán elmondja szép sorjában, hogy az öreg gátőr, aki mögött átszakadt a gát, lélek nélkül szaladt a gátrházig és onnan leadta a jelentést:

Petresnél átszakadt a gát.

Beszéd közben lassan megindulunk a töltés lábánál a híres szakadás felé. Bacsa Ferenc nagy szakértelemmel magyarázza a dolgot. Ahol meggyünk az az új gát, az árvíz után emelték. A régi gát beljebb volt, a szakadásnál most is van még belőle valami. Aztán következik a parti fűzes, aztán a Tisza, amely nagyon alacsony állású most.

— Teccik látni kérem — mutat be most a Tisza felé —

mint a régi volt, jobb helyet keresett a zsilip számára is, de

a gödör és a régi töltés megszagatott roncsa változatlanul megmaradt.

Szörnyű emlékeként a nagy tragédiának.

Átmegyünk a jégen, amely nagyokat robban alattunk.

Kurucsa Sándor, Pallavicini öreg gulyása

— Erősödik — mondja csendesen Kurucsa János.

A tulsó meredek parton kapaszkodik fölfelé és a fűzfák közül nézünk vissza a gödörre. Így látszik csak, hogy milyen hatalmas munkát végzett a Tisza sodra. A gödör jegén az emberek szinte elvesznek a nagy fehérségben.

Most a parti fűzfaerdőn megyünk keresztül és körülbelül száz méternyre elérjük az eleven Tiszát.

Mélyen, a töltés alatt kanyarog szeliden, némán. Véges-végig, amíg csak el nem tűnik a szomszédos kanyarodónál, hófehér, érintetlen jég borítja, amely csak a part tövében színesedik barnává.

— Nemrég áradt egy keveset — mondja Bacsa Ferenc gátőr — akkor bujt elő a víz a széleken

Csunya fogkő

eltorzítja a legszebb arcot. Kellemetlen szájszag visszataszító. Mindkét szépséghibát alaposan el lehet tüntetni a pompás, úditó Chlorodont-fogpaszta esetleg már egyszeri használatával. A fogak már egyszeri használat után gyönyörű elefántcsontszínből ragyognak, különösen ha a tisztításhoz a külön erre a célra készített fogazatos sűrűjű Chlorodont-fogkefét használjuk. A fogak közé szorult rothadó ételmaradékok, amelyek a kellemetlen szájszagot okozzák, ezzel a fogkefével alaposan eltávolíthatók. Tegyen kísérletet egy kis tubus fogpasztával, melynek ára 60 fillér, egy nagy tubus ára P 1.—. Chlorodont-fogkefe (puha vagy kemény sűrűjű) P 1.50. Chlorodont-szájvíz üvegenként P 2.60. Csak kék-zöld színű csomagolásban és „Chlorodont“ felirattal valódi. Mindenütt kapható. — Leo-Werke A. G., Dresden, magyarországi vezérképviselő: Molnár Bertalan és Társa, Budapest.

és lassan legelni kezdte a jéget. De aztán megfogta ismét a fagy.

A magas partról — lehet vagy kilenc méter magas, ha nem több — elnézünk Szeged felé. A város nem látszik, a messzi partok is elmosódnak a fehér ködön, rajtuk kívül senki ember nem mutatkozik sehoh.

— Hát itt gyűtt be a víz — szólal meg a nagy csendben Kurucsa János — itt szaladt neki a gátnak.

— Itt — bőlított rá Bacsa Ferenc és hüvelykujjával önkéntelenül báránybőrkecsmája felé böki, aztán meg leirhatatlan nagy tisztelettel néz le a mélyen lapuló dermedt Tiszára.

A nap most bukik le izzóvörösén a töltés mögött, erőtlen fénye rózsaszínűre festi a part hávat. Indulunk visszafelé.

Haza, Szegedre.

Most a jobb utat választjuk. Ugyanezt az utat választotta a Tisza is. Néhány kilométeres vergődés után elérjük a homokos utat, amely Hantháza mellett visz el. A déli olvadásnak már minden nyoma eltűnt, az ut, a sár mindenütt kemény kősziklává fagyott. Hantházánál már megkezdődik a homokos út. Ez is kemény, de mégsem olyan rázós.

Aztán elsuhanunk Sándorfalva mellett. Az auto reflektorja kigyullad hirtelen, mert az este váratlanul leereszkedik a környékre. A reflektor fénye egyre élesebben villan előre. Megvilágítja az utat, talán éppen azt az utat, ahot ötven évvel ezelőtt a Tisza nyargalt a város felé, miután eltépte, szétrongyolta a percsorai gátat. Sándorfalván elérjük végre a köves utat, a gyorsaságmérő merészen előrelelül ismét és villámsebesséssel uszunk a reflektor fehér fényárjában az alvó földek, az elszórt, alvó tanyaházak mellett. Sehoh egy ember, sehoh egy mozdulás — mintha Halálországon vinne keresztül a nesztelenül tovasuhanó gépkocsi.

Magyar László.

Állandó harisnyavásár

GFB

kiváló minőségű

Bemberg selyemharisnyákból az összes létező divatszínekben:

1-a **Bemberg** selyem P 4'30

finom szálú, ezüstjegyű . . .

1-a **Bemberg** selyem P 5'20

finom szálú, aranyjegyű . . .

1-a **Bemberg** selyem P 6'—

erős szálú, aranyjegyű . . .

Minden párért szavaolunk.

G. F. B. női és férfi 1-a flórharisnyák rendkívül olcsó áron 692

Pollák Testvére né!

Csekonics ucca és Széchenyi tér, a G. F. B. gyárfmányok gyári lerakata.

Ami megmaradt a vizelőtti Szegedből

Otezer házat rombolt le a Tisza

(A Délmagyarország munkatársától.) A szennyesen kavargó öles víz rohanásának csak a fű- és téglaházak állottak ellen. A legnagyobb részét vályogházak kártyavárként omlottak össze. A feljegyzések szerint az uccákban kerítések, kútvák, szinek, ólak, pallójárók és tetőzetek hánykódtak a hullámokkal. Néhány vályogház, amelynek az alapja téglából készült, napokon át dacolt az árral. A víz állandó pusztító munkáját azonban csak nem bírták. Amikor a ház boldog tulajdonosa az ár lecsönnesülése után csónakkal megközelítette házát, bizott abban, hogy otthona megmarad. Az alattomos víz azonban a legközelebbi vigasztalanul esős napon kivájtja a puha vályogot, recsegett a tető és dültek az oldalfalak.

Március 12-től, március 18-ig a legdermesztőbb csend honolt a romok fölött. E napokban mindenki a szabadban vagy a tiszai bögőhajókban aludt és csak alig néhány olyan élemedett polgárról tud a krónika, aki a veszély ellenére is kitartott kőházában. Március 18-ára a víz tökéletesen elvégezte munkáját. Csak a fosztogatók és a tolvajok dolgoztak, akik a mentői apparátus álarcá mögött nyomoztak a gazdátlanul maradt értékek után.

Mielőtt az áldozatokat számbavették volna, először az összeomlott házak statisztikája készült el.

Rókus

március 12-én még virradat előtt romokban hevert.

1013 lakóház közül csak 14 maradt meg.

A kórháznak csak a földszinti helyiségei állottak vízben. Megmaradt itt az iskola, a Schütz-féle ház és még néhány kőépület, amelyek még ma is állanak.

Felsőváros

valamivel szerencsésebb volt. *Tahán és a Szilér teljesen elpusztult.*

1543 ház közül 90 maradt meg.

De itt a sivár romhalmaz között ép uccák is tarkálottak. Nem egy ház dacolt a vízzel a Maros-ucca hosszában és megmaradtak a Kistisza-uccai Kopasz-féle fehérre meszelt házak is. E négy szorosan egybeépített házak egyikéből az ablakon keresztül szemlélték az áradat rohanását. Lakható házak állottak a Dugonics-uccában. A mai Osztrovszki-ucca sarkán fennmaradt *Dugonics-házat*, amely a nagy piarista szülőháza volt, a háboru előtti években bontották le. A régi Szent György-iskola, a csonka toronnyal, a menekülők százait fogadta be. A »rossz tornyu« iskolát 1906-ban bontották le és helyébe épült a mai Szent György-iskola. A minoriták kolostora és temploma azonban játszva győzte le a vizet. *Pincéjében azonban még ma is víz van. 79 óta a víz nem tűnt el pincéjéből.*

A mai Munkácsy-uccában áll a Fellmayer-köz és nem egy ház dacol az idővel a mai Teleki- és Kossuth-uccában is.

A Belváros

háza aránylag a legjobban állták a vizet.

1494 házból 248 maradt meg —

ezek ma is állanak és csak a Palánk vizelőtti házai ritkultak meg a nemrég kezdődt egyetemi építkezésekkel. Viz nélkül

maradt az iskola-ucca. Megmaradt a Szent Demeter- és a szerb templom az öreg gimnáziummal, amit a fogadalmi templom építése során bontottak le. Épen diszelegnek ma is a Kárász-ucca és a Széchenyi-tér emeletes és kétemeletes háza. A Széchenyi-téri *Zsóter-, Aigner-, Tóth Péter-, Kiss Dávid- és a Kárász-ház* rá sem hederített a vízre. A Kárász-, Feketesas-, Takaré- és a Horváth Mihály-uccában még ma is meg lehet számolni az árviz látta régi házakat.

A haragos Tisza

Írta: Mikszáth Kálmán.

Különös dolog az, hogy az a szép kanyargó folyam, mely itt születik, itt hal meg, mely mint ezüst paszománt szegi be a rónát, olyan nagyon, nagyon meg tud haragudni.

Zavaros vízeről példaszó beszél, hogy aki egyszer issza, nem válhat meg tőle, mint a szép lány csókja, visszacsalogatja a világ végéről, méla füzeseit képek örökítik, bus, lassu folyását költők énekelik, iszapos partjait a regék tündéreinek picike lábai tapossák, vize fölött az ábránd borong és a nap mosolyog; az ezüst, az arany színeket vegyítve méla tükörébe.

És még sincs megelegedve a Tisza. Haragszik, dühöng, hátát fölborzolja. Sima képe földagad és komor ráncokat vet.

S ilyenkor nem nézi barátait, halálos ellenségevé válik azoknak.

Szilaján nyargal át a rónán, mintha daemónok korbácsa üzné, szakít, zuz utjában, mintha örült volna, barnás hullámai esetlenül hánykolódnak, mint a terhes lelkiismeret, mint a fekete szándék.

És hiába nézzük szomorúan, nézzük megdöbbenve, mint a lázas beteget, nem áll meg, nem csendesedik el, fut, vágat, megriadva, szakadatlan! Zugva, csapkodva saját ágyát, hol törhetné ki annak oldalát.

Lázás, beteg folyó! Érzed-e, hogy itthon vagy? Érzed-e, hogy azokat akarod megölni, akik legjobban szeretnek? Vagy csak egy hazug lidércálm bősit irtózatot haragodba, mely elhítteti veled, hogy valahol Csehországban folydogálsz? S ezen annyira elkeseredel, annyira megharagszol, hogy elfutsz onnan rakoncátlan dühöddel, bosszúálló hullámaiddal megfenyegeted ott az idegeneket...

Hiszen a Duna sem jobb. Az is fölhaborodik olykor... de hát a Duna csak félig a miénk, aztán ott pihen fenekén korallok, színes csigák között hármaskoporsóban Attila hun király és a nyargaló hullámok haragos zugásában az ő szilaj lelke beszél népéhez szemrehányón, büntetéssel fenyegetőn... onnan alulról, ide fölülre...

De hát a Tiszából ki szól hozzánk így? Mi zudul föl? Mi kavargott ott mistikus borzadályt gerjesztve?

Talán az a néhány könnycsepp, amit a bujdosó Rákóczi két századév előtt Tokajnál a Tiszába hullatott, amikor megsiratta ezt a szép országot?

Talán az a vér, amely Bodrogkeresztúrnál ömlött bele 48-ban szabadságért küzdő hősök sebeiből?

Attól örül meg évenként, attól szilajodik meg a Tisza, attól a könnytől, attól a vértől...

S miként a lepedős kisértet, addig jár föl

Alsóváros

1545 lakóházból 56 maradt meg.

Néhány ház a Szentháromság-uccában és néhány a barátok temploma körül.

A Palánk lebontásával azonban egyre kevesebb rész marad meg a vizelőtti Szegedből. A szétszórt és vizlatta régi házak el-eltűnedeznek. Nem mulik el hónap, hogy le ne bontanának egy-egy ilyen öreg házat.

Igy pusztul lassan a régi öreg Szeged. Csákány alá kerülnek régi házaik és bizony már már meg lehet számolni azokat a polgárokat, akik a város legtragikusabb napját végig élték.

! sirjából a szörnyű »szemrehányás«, amíg az kétszázados könny megszűnik keserű lenni a hullámoknak s míg azt a vért végkép nem szívja fel onnan a nap... a szádság.

Hanem hát félre most a költői gondolatokkal... Beszéljünk gyakorlati dolgokról, védgátról, töltésekről, a percsorai gát megtarthatásáról, Kende Kanutról, akivel úgy akar most a budget szavazás után quittelni a kormány, hogy ha odaát Pesten annyi ideig őt regulázta Tisza, itt Szegeden majd hadd regulázza ő a Tiszát.

És Kende bizonyosan meg is regulázná, ha a Tisza olyan volna, hogy mikor ki akar önteni, azt előre bejelentené ő nagyságának a Hungáriában, mire aztán Kende Kanut tartana neki (ad kaptam: országházi folyosó) egy kapacitáló beszédet, hogy az isten szerelméért csak még most az egyszer túrtölttesse magát és ne csináljon bajt a magas kormány-nak, mikor ugyanis annyi a baja, hogy azt se tudja, mit csináljon. (Példa rá, hogy Kende Kanutot nevezi ki vizi* kormánybiztosnak.)

* Nem azt a vizit értem, ami a ferbliben van.

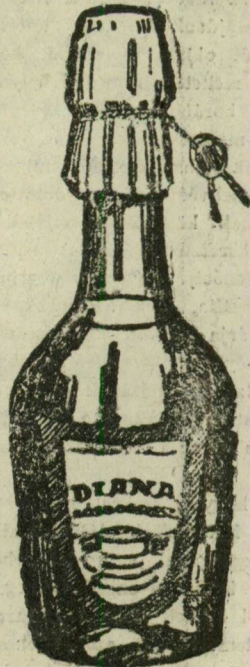
Különbö a folyammérnöki tudományhoz nem kell tudomány. E szakmában éppen olyan otthon volt Chudák Gyuró árvamegyei drótostót, mint Kende Kanut, azaz, hogy éppen úgy nem tudott semmit s mégis nevezetes dolgot művelt e téren.

Chudák Gyuró ugyanis egyszer a Duna forrásához ért a Fekete-erdőben, ahol az éppen olyan kicsiny, mint más csermely forrása.

Gyuró agyát nagy gondolat világította meg.

— Teremtette — mondja magában — csináljunk egy kis tréfát a pestiekkel. Ha én most

evvel a nagy kalappal, hogy im itt járok, bedugom a Duna forrását egy negyedóra, holnap nem fog folyni a Duna egy negyedóra a fővárosban s a lakosság ugyancsak törni fogja a fejét, hogyan történhetett ez.

járványos időben
megbízható barát:

Csodálom, hogy Kende Kanut nem a megtaposott nyomokon indult s ahelyett, hogy a Tisza fakadó forrásához utaznék, hogy azt simpliciter bedugja vagy két hétre s ezáltal minden veszedelem elejét vegye, egyszerűen csak tizenötezer frt-ot kér a nemes várostól.

Mivel hogy hát Kende Kanut már megtanulta azt mameluk környezetében, hogy pénz kormányozza a világot.

S a világban benne van a Tisza is.

Különben nem igaz az, mintha Kende Kanutnak nem volnának gyakorlati tervei a Tisza megzabolázására.

Nevezetesen kilencz mázsa spanyolviaszkot akar hozatni a fővárosból és elkérni a törvényszék pecsétjét, hogy azzal körülpecsételtesse a partokat.

Am, ha még akkor is kiönt a Tisza, ő lássa: bírói zártörést követ el.

Engedje meg a nagyméltóságu kormány, hogy mindezen jelen ideák és magas bölcseségű intézkedések dacára is csak a jó szerencsében és önmagunkban bizzunk.

A sors nem büntetheti meg annyira Magyarországot, hogy Szegedet tönkre tegye. — A sorsban van annyi becsület, hogy egy rókáról ha két bőrt nyuz is, legalább nem nyuzatja két vargával.

Két Tiszát nem mér ránk egyiptomi csapással: elég nagy kereszt nekünk az az egy is.

Szeged polgárai nagyon jól tudják, hogy nem számíthatnak a kormányra és éppen ezért nem is csatlakoznak benne: önerejük az egyedüli mentőeszköz. S ezt jó tudni. — Mert e tudás megmenti őket az ide-oda kapkodástól. Minden kéz munkához lát. A szilaj folyó is megérzi ezt az erőt, megjuhászodva szelidül meg veszett dühöngése után... s néhány nap múlva ismét csendes lesz, mint ezelőtt s szeliden locsogva sahan el a költői füzesek között.

Megszelidítik »a mi kezeink.«

S nem fog megváltozni semmi egyéb, csak a Kende Kanut érdemei, melyek ismét szaporodnak eggyel; mintha már látnám kormánypárti lapokban, hogy:

»Nagy veszedélemtől mentette meg Szegedet Kende Kanut »erélyes keze« stb. stb.

Szeged halála és feltámadása

írta: dr. Szabó László

XXII.

Kun-magyar ütközet a veszedelem előtt

Március 10. — vasárnap. Szép, napos idő, de az ünnepi hangulatnak nyoma sincs. A Felsővárosról a katonaság hajtja a népet ki a töltésekre, de a Belvárosban nyugalom van. A *Pesti Napló* tudósítója, Sasvári Ármán az Oroszlán-kávéházból »megbotránkozva« jelenti lapjának, hogy »találkoznak léha ifjancok, kik beülnek a kávéházba kártyázni!«

Lukács kormánybiztos már korán reggel elrendeli, hogy Szeged és Horgos közt, a Vörös Kereszt-töltés közelében az alföldi vasut töltését 25 méter szélességben el kell vágni, hogy a víz a töltés nyugati oldaláról utat találhasson a Tiszába s a víz gyorsabb lefolyása érdekében elrendeli a Maty hidjának felrobbantását is. Dél előtt tizenegy órakor még átmegegy egy személyvonat Szabadka felé s azután nyomban hozzákezdnek a vasuti töltés átvágásához. Az itt átömlő víz azonban fennakadt a Maty hidjánál, melynek felrobbantása tervbe volt véve. Reizner azt írja »Szeged történetében« (II. k. 330. l.), hogy a felrobbantás »a polgármester felszólamlása következtében abban maradt.« Nem így történt a dolog: a felrobbantás azért maradt el, mert nem volt végrehajtható. Staindl a lezredes németnyelvű emlékezéseiben a következőket írja erről:

Március 9-én századonkkal kivezényelték a Maty-hid felrobbantásához, amit, mint rendkívül fontos dolgot a vízvédelmi bizottság végleg elhatározott, hogy az árvíznek jobb lefolyása legyen az Alsó-Tiszába. A felrobbantandó objektum tulajdonképpen egy töltés volt, melynek mindkét oldala téglafalból készült s amelyen egymás mellett három átjáró lyuk volt, de ezeket már a korábbi időkben beépítették. A hid a század megérkezésekor már víz alatt volt; nem tehattünk tehát egyébét, mint hogy a vízből kiálló mellvédfalakat lebontottuk és a víz lefolyásának könnyítése céljából a töltés koronáján keresztben árkokat ástunk.

A zászlóalj-parancsnok szerint, ki a munkát felülvizsgálta, ezek az árkok nagyon beváltak, a víz árja nagyon kiszélesedett s víz nagyon jól lefolyhatott az Alsó-Tiszába.

A falak lebontásának megkezdésekor nagy ellenkezést tapasztaltam a lakosok részéről. A hid közepén ugyanis ott állott Nepomuki Szent János szobra.

Azt, hogy a szobrot is ugyanaz a sors érje, mint a hid mellvédfalát, semmiképpen sem akarták megengedni s a fal lebontását is csak azzal a feltétellel engedték meg, hogy a szobrot a vízből ki kell vinni a szárazra.

Igéretem szerint azokat az embereket, akik a szobor elszállításánál körül fáradtak, két forint-

tal megjutalmaztam.

Az éjszakát munkánk színhelyén töltöttük s a közeli vámpázköbön aludtam a földre terített bundán.

A Maty-hidnál, mely mint Staindl leírásából látjuk, tulajdonképpen nem is volt hid, az árvíz színe 75 centiméterrel magasabb volt, mint a Tisza vízszíne a város alatt; a lefolyás tehát ezen a szakaszon rohamos volt. A szabadkai országot azonban, mely egy töltés tetején húzódott, megint elfogta a víz, úgyhogy ezt a töltést is át kellett vágni. Ezt a munkát Benárd főhadnagy műszaki csapata végezte.

Március 9-én következett be Dorozsma egy részének pusztulása is.

Dorozsma azelőtt sohasem látott árvízét. A város térképén szerepeltek ugyan »hidak« és »töltések« (halastavi, putri és ugróhídi töltések), de ezeket a belvizek időnkinti felduzzadása tette szükségessé. A Maty-ér Szent-Mihály-telektől csaknem Dorozsmáig húzódott észak-déli irányban s egy árok kötötte össze a Fehér-tóval, melynek felesleges víze a Matyon át folyhatott le a Tiszába. Mikor március 8-án az árvíz Szatymaz és Dorozsma közt áthágta a vasuti töltést, ez a csatorna nagyon jó szolgálatot tett ugyan, de kicsinynek bizonyult. A dorozsmaiak félreverték a harangot és lázasan dolgoztak nyulgátjaik megerősítésén, melyek huszonnégy óráig meg is védelmezték őket. Miután árvíz még sohasem tapasztaltak a dorozsmaiak, azt gyanították, hogy a szegediek szándékosan zudították a vizet Dorozsmára, hogy a saját városukat megmentésük. Mindenki szidta a szolgabíró, az elüljáróságot és a jegyzőt, akiket a nép hite szerint a szegediek megvesztegettek.

Szatymaz és Dorozsma közt nagy verekedés is volt a kunok és magyarok között. Ennek a konfliktusnak a részletei egyelőre földelítelenek. Csak azt lehet tudni, hogy tizenegy szegedi embert a dorozsmaiak elfogtak és megkötözve a városháza pincéjébe vitték őket. Ez a tizenegy szegedi polgár egy dereglyén a dorozsmai nyulgátakhoz érkezett s a kunok szerint az volt a szándékuk, hogy a nyulgátat elvágva, szabad folyást engedjenek a víznek Dorozsmára. Annak is vannak nyomai, hogy a dorozsmaiak és a szegediek egyik összetűzése alkalmával öt vagy hat ember meghalt; a hamar bekövetkezett katasztrófa azonban alkalmasint meggátolta ennek az ügynek a kivizsgálását.

A kunok elkeseredése igen nagy lehetett, mert amikor pár nappal a katasztrófa előtt a városban levő 10. cs. huszárezredet

elvezényelték Majsára és Halasra, a városi elüljáróság felkérte báró Baumgarten állomásparancsnokot, hogy a közbiztonság fentartása érdekében hagyjon valamennyi katonaságot Dorozsmán. Báró Baumgarten a saját felelősségére Dorozsmán hagyott harmincöt huszárt Kolozsváry Dezső hadnagy (a későbbi honvédelmi miniszter) parancsnoksága alatt. Egy hálálkodó nyilatkozatból, melyet a *Pesti Naplóban* tettek közzé, arról szerzünk tudomást, hogy Kolozsváry hadnagnak és huszárjainak fellépése nélkül a város egész elüljáróságát felkoncolta volna a nép a következő két okból: 1. »mert Szeged megmentése végett eladták drága pénzért Dorozsmát; 2. mert nem engedték agyonverni a töltéseknél elfogott szegedieket.« A szegediek elfogatása alkalmával, mint a hálányilatkozatból látjuk, »csak öt vagy hat ember esett a népszenvédélynek áldozatul.«

A dorozsmaiak nem voltak nagyon következetesek a veszedelem napjaiban. Mikor felszólították őket a nyulgátak megerősítésére, azt mondták, hogy »az felesleges időtöltés volna, mert ugysem jön a víz Dorozsmára soha.« Azonban, mikor mégis elment a víz Dorozsmára, mindenki »az urakat« szidta, hogy miért nem intézkedtek idejében a védelem ügyében?

Március 9-én délelőtt tizenegy órakor az árvíz alulról megkerülte Dorozsmát és délnyugat felől zudult rá. Pár perc alatt a templomig ért a víz és már tizenkét óra előtt megkezdődött a házak roskadozása. Zádory Károly jegyző előre látta a veszedelem nagyságát és már napokkal előbb gondoskodott egy csónakról, melyet a kántorlak előtt helyezett el. Itt a csónakban állva várta a vizet, mely könnyen a hátára kapta. Mikor Zádory a vízből kimentett emberekkel a templom elé evezett, hogy partra tegye őket, mintegy három-négyszáz ember káromkodva és fenyegetőzve fogadta:

— Üssük agyon! — kiabálták a kunok. Ez is ezer forintot kapott a szegediektől, mikor eladták Dorozsmát!

A jegyző előrántotta revolverét, de még több hasznát vette annak, hogy a csónakját valaki visszalökte a mély vízbe és így elmenekülhetett.

Dorozsma nyugati haramadrésze rombadőlt: háromszáz ház pár óra alatt összeroskadott és kétezer ember hajléktalanná vált.

A nép elkeseredése igen nagy lehetett. Irányi Dániel a képviselőház március 15-iki ülésén a napirend előtt felszólalt és felhívta a kormány figyelmét arra, hogy »Dorozsmán a társadalmi rend megbomlott; a kétségbeesés és elkeseredés oly fokra hágott, hogy igazán attól lehet tartani, hogy a vagyonbátorság megszűnik... Az asszonyok a templomban, a férfiak a korcsmában vannak, mentésről nem gondoskodnak, sőt még azzal fenyegetőznek, hogy miután az ő házaik elpusztultak, még azokat a házakat is el fogják pusztítani, amelyek megmaradtak.« Tisza Kálmán miniszterelnök erre a felszólalásra azt felelte, hogy már küldött katonaságot Dorozsmára.

Meg is érkezett Dorozsmára egy század baka, aminek első sorban a fogvatartott szegediek örültek, mert egy szakasz gyalogos fedezete alatt csónakokra tették és a szegedi vasuti állomásra vitték őket. Amíg fogva voltak, sokat szenvedtek, mert csak éjnek idején lopva adhattak nekik egy-egy darab kenyert a huszárok, kik azért őrizték őket, hogy a nép agyon ne verje őket s akik a népet csak azzal tudták lecsendesíteni, hogy a foglyok majd megkapják méltó büntetésüket.

Meg egy adatunk van a dorozsmaiak és kunok konfliktusáról: mikor az egyetemi ifjak március 10-én Szatymazra érkeztek s onnan csónakokon tovább indultak, hogy a mentés munkájában részt vegyenek, egyik csónakjuk Dorozsma felé tartott, amelynek közeléből azonban a kunok puskalövéssekkel elriasztották. Őket. Ezek a diákok hozták azután köz tudomásra, hogy a szegediek, akiket a dorozsmaiak elfogtak, tizenötven vagy tizenhatan voltak, mikor megtámadták őket s közülök tizenegyen éltek, mikor vérbefagyva beszállították őket, mint foglyokat Dorozsmára a város házára.

SEIFMANN BUTORGYÁR földszinti és emeleti butortermel

Klauzál tér 1. 740 Alapítatott 1848-ban.

A halottak szigetén, ahol dudva és feledés földi el a félszázados sirhantokat

(A Délmagyarország munkatársától.) Odamentünk, ahol a mozdulatlanság mesél emlékezésről, feledésről, ahol mindennél beszédesebb dokumentumok szólnak arról: mennyire és milyen formában él a kegyelet az ujjászületett városban a tragédia áldozataival szemben. Kint jártunk az *árvízi halottak szigetén*, Ujszegeden az "árviztemetőben".

Az országot mentén, a vasuti töltés alatt, túlközlő autók, zakatoló vonatok között *kicsi kert* az egész. Ujszeged még ide temetkezik, néhány bokor, néhány fa, de az árvízi halottak mégis — mintha már nem tartoznának ide. *Dudva, gyom, sivárság* ütött tanyát az ő frontjukon, pedig itt vagy százan nyugodhatnak, legtöbbjük tömegsírban, ahogy rájuk találtak.

A töltés alatti kis sziget volt az egyetlen hely, ahova temetni lehetett. Ma sűrű hólepel takarja a jajjok napjainak emlékeit, napsugár táncol a szikrázó márciusi havon, a fák dermedten állnak és hallgatagon virrasztanak a feledés honá-

tudta védeni mindet. Többnyire *szegény* emberek veszték oda, akik nem hitték a veszélynek, vagy nem tudtak megválni nyomorult vískójtól.

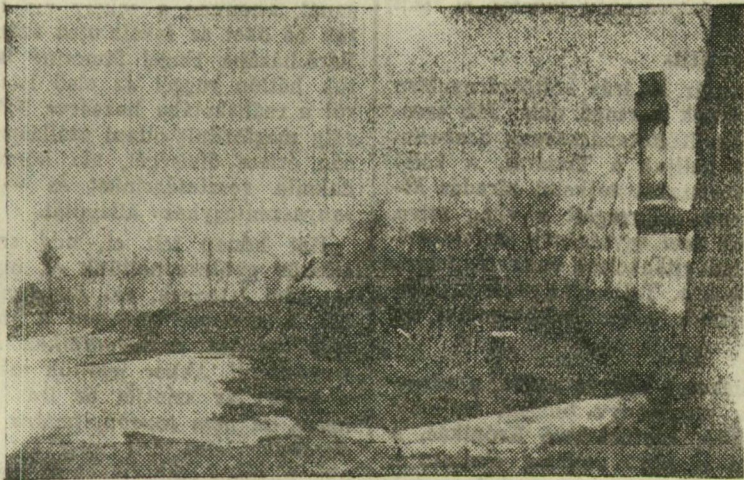
A temetőben eltemetettek között feltűnő sok az öregebb. *63—73, 83 éves, ritkán akad 40—50 év közötti* és csak néhány gyerek, de *sok* asszony.

Voltaképpen csak kis töredéke van eltemetve a szerencsétleneknek, akiknek holttestét megtalálták, de *hányat sodort el az ár!*

A szomorúan elhanyagolt, tört, korhadtt fakesztiek között *csak egy márványkő-emlék áll, rajta a felirással:*

*Hier ruhet Stefan Péchy de Péch Ujjalu
K. und K. Oberleutnant
welcher auch als Opfer der Szegediner Calastrofe
plötzlich in seinem 34. Lebensjahre am 18. april
1879 verschied.*

Halálát siratja hú hitvese és leánykája.

Az ujszegedi temető, ahol az árvíz halottjai pihennek

ban, ahol Halottak napjain is csak a csillagok mécsese világít; hang is csak úgy téved oda, ha elrijja magát röptében egy-egy éjjeli madár. *Ezeket a halottakat — úgy látszik — nem köti az élőkhez már semmi.* A jeleik letöredeztek, korhadtt keresztjeik lehulltak a hóba, az írások elmosódtak, a halottak itt örökre meghaltak. Nincs kedves kéz, amely virágot vinne sírjukra. Ebben a temetőben érezni az enyészetet, ebben a temetőben már nem él az emlékezés.

Félve lépkedtünk a havon, vigyázva, hogy ne zavarjuk az alvókat, uttalan utakon kellett járni, hogy megtalálhassuk nyomaikat. De alig két, három név olvasható már, alig két, három kereszt. Néhol csak csonk meredezik, mint egy kinyújtva maradt kéz, amely ragaszkodik, kapaszkodik, nyújtózik a nap felé, a föld fölötti élethez. Hízen olyan váratlanul jött ez a halál. Az egyik ilyen csonkon semmi egyéb írás:

1879, az árvíz halottja, 5 éves.

Kicsi gyerek. Hogy sikolthatott mikor elragadta a víz, egyre messzebb az anyjától. Keresztjének csonkja talán még ma is utána kiált. Másutt

egész család neve egy keresztben, anya, leánya, fia.

Talán fába kapaszkodtak, úgy várták a menekülést és lefagyva hullottak az ordító árba. Egy távoli csonkon

az anya neve 19 éves leányával.

Nem menekültek, talán nem is akartak, hiszen voltak olyanok, akik házukat nem hagyták el azzal, ha elveszett mindenük, vesseznek ők maguk is. Az asszony rettegve nézhetett gyereke arcába, a leány nem akart elszakadni az anyjától, összeölelkezve várták a halált.

Hogy tódulnak fel az irtózat képei. Hány kisgyerek vesztett el, ahol sok volt, ahol mind az egy anyába kapaszkodott, aki két kezével nem

A legtöbbnél ott egy sorban, ahol az idő nagy radírjával minden nyomot eltörölt, csak az évszám maradt meg: 1879. A neveket a parokján őrzik meg:

Pollák Franciska, Paczó Erzsébet, Gál Ferenc (munkás), Csontos Ilonka, Boros István (cimbalmos), Rozsi Rozál, Barna Anna, Bagics Anna, Szücs Viktória, Tilákaci Ferenc, Petroci Erzsébet, Maltics János, Deák József (temető cs. fia), Nógrádi Mihály (koldus), Kószó Rozál, Gardián Anna özv. Ókrösné, Ókrös Veronika, Zsidovszky Lőrinc, Zsidovszky József, Ocsenás Antal (kefekötő), Kiss György, Fodor Rozál, Dékány Anna, Egy 5 éves leány (ismeretl.), Nagy Mihály, Horváth Mária, Borbély Rozál, Tandari József, Egy nagy leány (ismeretl.), Szemmári Julianna, Bagi Ágnes, Kovács Katalin, Bálint Valentin, Tóth Veronika, Egy férfi (ismeretl.), Deák Ferenc, Móra Anna, Fogas Anna, Kovács Anna, Temesvári Ferenc, Vér Pál, Móricz József, Bernovszki Imre, Bárkányi Sándor, Korom József, Ausländer szakácsnéja, Bartók József, Köves Teréz (Ocsenás neje), Ocsenás Erzsébet, Ocsenás Dezső, Számucz Anna, Tóth Mihály, Lapu Irma, Lapu József, Bunda Katalin, Magyar Teréz (ny. tanítónő), Rózsa Mária, Lapu Sándor, Gamberszky János, Gamberszky Katalin, Rác Ilona, Vojnits István, Nagyiván Ferenc, Pap István, Bellák Béla, Katona Ágnes, Zákány Erzsébet, Horváth Mária, Engedi Józsefné (bérk. neje), Berta Mihály, Mészáros Anna, Waléri Mihály, Farkas András, Kettős Mária, Kiss György, Fodor Rozál, Nagyiván Ferenc, Gulyás Veron, Egy fiugyermek (ismeretl.), Pali bácsi nevű vak koldus, Tóth József, Kocsó Rozál, Kecskeméti Erzsébet, Erdélyi József, Nagy János, Farkas András, Mészáros Anna, Arany János, Tuksa Rozál, Kettős József és Mária, Jáger János, Burder Ferenc, Kettős János, Kiss György, Szalóki Antal, Nagy Mihály, Tandari József, Horváth Mária, Bagi Ágnes, Lapu István.

Félszázad éveinek hullámaiból egy percre ismét előbukkantak a fejek, felvetette őket a világ folyamatának törvényszerűsége, amely lírai, drámai, epikai formájában is szereti a refraint, az ismétléseket, felvetette az emberi társadalom bevett szokása, amely nagyra nőtt, kerek évszámoknál szereti az ünnepélyt. Erre az ünnepre halkán felküldték neveiket a néma hantok is.

Egy márciusi napsütéses délből egy lábnyom csöndesen járta végig a sírokat és megkönnyezte a megtört fakesztieket.

Az ujjászületett városnak kellene odajárulni az árvíz halottaihoz és a sok korhadtt fakeszt helyett impozáns emléket építeni, úde virággyakká varázsolni az elvesző sírdombokat. Ez minden ünnepnél méltóbb emlékezés lenne.

I. v.

ZEISS
SZEMÜVEG
különlegességek 348
LIEBMANN
látászerész szaküzletében
Kelemen u. — Ha-Ha mel ért

Előljárósági ülés az ipartestületben

(A Délmagyarország munkatársától.) Az ipartestület előljárósága hétfőn délután tartotta havi ülését, amelyen a tagok feltűnően kis számban jelentek meg. Felolvasták a kereskedelmi és iparkamara átiratát, amely a további jóviszony ápolására hívja fel az előljáróság figyelmét. Az elnöki előterjesztések során *Gombos István* szövegét, hogy a lebontott házért járó megváltási összeget a város még mindig nem fizette ki, ami azt vonta maga után, hogy az építési költségekre a bankoktól már kölcsönt kellett felvenni.

A testület egyébként megkeresi a Társadalombiztosító szegedi intézetét és az országos elnökséget, hogy a Társadalombiztosító új szegedi intézetét minél előbb építsék fel. Állást foglal az előljáróság a Társadalombiztosító magas díjai ellen. Jároló Géza azt indítványozta, hogy a már megállapított tagdíjakat tegyék ki közszemlére. Az indítvány általános ellenzéssel találkozott, mire odamódosította, hogy a kérdést adják ki az elnökségnek tanulmányozás végett.

Mindennemü párnázott

butor

elsőrendü készítése

Winter Adolf

kárpitosmesternél

Szeged, Korona u. 3. Telefon 18—56.

Steiner Sománé tisztelettel értesíti a n. é. hölgyközönségét, hogy f. hó 13-án, szerdán

érkezik vissza **wieni** utjáról a legszebb tavaszi ujdonságokkal.

759

Nagymennyiségű eredeti angol szöveteim megérkeztek!

Tisztelt vevőim és a nagyközönség b. figyelmét azzal hívom fel, hogy azokból mélyen leszállított áron készítek öltönyöket és felöltöket. Szabó kollegáknak önköltségi áron átadok. **Gombos István** szabómester, Széchenyi tér 6.

1879 március 12 — 1929 március 12

Lóv Immanuel emlékbeszéde a félszázados fordulón

Kilenc fordulóban festi a próféta az elborító áradat fel nem tartóztatható rohamát. Kérzik megrázó rajzából, hogy megrendült szemtanuja szól a dagadni indult hegyi síók romboló rohamának.

I.

Az első fordulat: *Megáradott a víz, lorkig ér!* Egy veszekeltük, mikor Peresóra hátbatámadó árjai ostromolták vesszőfonásu, zsákoló nyulgátainkat, a vasúti töltések hevenyészett, lenge toldasait. És mintha azóta, a félszázasztendő leforgása közben végigéltük volna az Irás minden könyvét: törvényt, történetét, jóvendőlést, zsoldárt és krónikákat.

A vész után hallók a teremtés LEGYEN szavát. Hosszu álom, csendes szender kora volt a vész-előző idő. A vész nyomában felhangzott a vélünk könnyezett király LEGYEN-szava. LEGYEN-szavában király és nemzet akarata találkozott, mikor Dáni Ferenc kétségbeesett panaszára: nem lesz itt többé város soha, a király felelte: *Lesz, lesz, szebb lesz, mint volt!*

II.

A második könyvből e héten olvassuk első szentélyünk, a pusztai frigsátor tervezetét és kivitelét. Csodálatkeltő az őskornak benne megnyilvánuló művészi tudása, műszaki alkotóképessége. És csodálatkeltő a magyar műszaki tudás is, Lechner Lajosnak, városunk diszpolgárának műszaki tudása. A nagyszabású átlátszó városrendező terv, a védővonal megteremtése, a várrombolás, a közkertek, a köztérek, a régi alapon diszlik székház, a folyót megkötő köpart, amelynek alamosított szakasza most állott helyre, a két partot összefűző ércapocs, *Eiffelnek* mesterműve, melynek merész feszülése, dléceg iveit most ifjítottuk meg — a műszaki tudás egy-egy emlékszerű tanuja. Fölmagasult főbb ereiben a főbb utak váza és kiszorult az ár. Teljesült a próféta második ígéje: *Elárasztott bennünket — de elvonult!*

III.

A harmadik könyv: *Elhívá Mózes!* Elhívá Mózesül Szeged romhalmazához *Tisza Lajost* a király. Rabjává szegődött a királyi biztos a reá háruft nagy feladásnak. Tisztult izlésének, széles szemkörének, vasakarátának reányomta bélyegét városunkra és ötödik év teremtő alkotása után szólhatott a prófétaival: *Az ostorzó, ostromló áradat ha elszabadul, nem szabadul többé mireánk.* 1883 november huszonhatodikán bucsuzott tőlünk. Új emberöltőnek hirdeti már *Fadrusz* mesterműve, a munkajelképes szobor, *Tisza Lajos* emléké.

IV.

A népszámlálás könyve következik. Visszatért a szerkesztő nép. A próféta ígéje szerint: *Visszatért kömpölygőve mint özönlő hatalmas vizeknek áradatja.* Városunkat a király életrekelte, a világ részvéte támogatta, a kormány gondjába fogadta, de saját népünk, Szeged népe fölépítette. A nemzeti becsület kérdése volt újjáalkotásunk és népünk helytállott a nemzet becsületéért.

V.

Az ötödik könyv tanítása: *Királyt helyhez ma had jól!* Ertjük az ígét: hiszen a királynak már pusztá neve is nyugalmat teremtett a háborút követő torradalmak után. Eljött a számonkérés nagy ünnepe. Háromnapos udvartartás pompája koronázta be a helyreállítás művét. Szeged ünnepe volt a próféta ige szerint: *Mint a kiáradó patak sömlől szét a népek elismerése a feltámadott Szeged köré.* Király és nemzet elismerése jutott a *szegedi gróf*-nak és a biztos tanács jeles tagjainak, köztük gyülekezetünk feledetlen vezérének, *Rósa Izsónak*, akinek csodás emlékező ereje nyilvántartotta a telkeket és tulajdonosaikat és akinek szóértő simasága és laukadatlan buzgalma építésre serkentette a legfélénekbeiket is.

VI.

Hatodhelyen áll az írásban a szent történetek négy könyve. A régi Szeged történelme lezáródott, a szétáradott csapás hogy végig kömpölygött rajza, elgázolta a régi város multját. E multnak történetét aki megírta, *Reizner János*, az új városnak csak első negyedszázadát érte meg. Ez első negyedszázad történetét avatott hirlapíró tollal, gyülekezetünk néhai jegyzőjével, *Kulinyi Zsigmonddal* íratta meg a város.

VII.

A mult felől a jövő felé fordul szemünk, a szent könyvek prófétái felé. Jólátású ismerőseink fordulunk a jóvendőnek. Jó esettel festette meg *Lechner Lajos* a jó-

vendő Szeged madártávlatos képét és jóslékekkel vázolta a bucsuzó királyi biztos előttünk a jövő Szegednek, a mai napság jelenné vált jövőnek körvonalait. Egy világnak kell összeomlania, hogy a vázlat minden vonása valóra ne váljék, de van azért, ami a határór Szegeden is eleven valóra válhatott belőle.

— Szeged — így szólott a bucsuzó szegedi gróf — igazgató központja az Alföld szívéből alakuló új vármegyének; gőcpontja az Alföld kereskedelmének és iparának; Athénje a tudományos képzést terjesztő egyetemnek, a nemzeti műveltségnek, irodalomnak és művészetnek, mentővéra a nemzeti közszellemnek. Kinos, tépőn fájdalmas volna taglaluunk, mennyi teljesületlen remény alussza félszázados álmát ebben a jós rajzolatban!

De azért teljesült, amit *Kossuth*, akit a feledékeny és visszaközö közhatalom elé most külföldi hang állít irányosabó eszményképül, mondott Szeged pusztulásának idején. »Az elpusztult nagy magyar várost, nemzetiségünk megbecsülhetetlen előőrsét, hullámsírjából akként támasszuk föl, hogy dicsőségesen megfelelhessen annak a magasztos rendeltetésnek, amelyre hivatva van multjánál, helyzeténél, népe jelleménél fogva a magyar nemzetiség, művelődés, ipar, kereskedelem, életrevalóság, haladás, jóvendő érdekében.« Szegeden teljesülnie kell a prófétai ígének: *Ha vizeken gázolsz át, véled vagyok, ha jolyamokon lábalsz, el nem ragadnak.*

VIII.

De megnyílnak immár az irás költőszármalású könyvei: zsoldárt hevének harsogó dala, Jó szüvedésének méla éneke. Költőtanácsosunk *Szabados János* zengő énekét halljuk a Tiszáról. A költő tollára méltó rémes éjszakát zajkeltő hiradás követte. Es a hiradástól megrezgett a világ szíve. Fölserkent az emberi nem egységének, az emberiség közszavatosságának ritkakelesű érzése és felénk özönlött a világ részvéte. Teljesült a próféta ígéje: *Eluégzetett a pusztulás, elárad alamizsnával.*

IX.

Utolsónak az emlékezés könyve nyílik, a város-építő Nehemiásé, a szentkönyv tudását terjesztő Ezráé, az emlékgyűjtő, adathalmazó Krónikáé. A prófétai ige szerint *a rejlt emléket elmossa a feledés árja!* Kelteni kell már mibennünk, a túlélő szemtanuk ritkuló sorában is, a nyomukban kelt sarjban is a félszáz esztendő tünedező, foszlado emlékezéseit.

Emlékezzünk! Ne feledjük *Tisza Kálmán* szavát, aki az ár víz napján a nemzet színe előtt a kormány nevében fogadta: *Szeged élni fog!*

Ne feledjük a könyvterjesztő *Ezra* nyomába lépett felekölt érzésű papot, *Somoggi Károlyt*, könyves házunk alapítóját, aki áldozattal szerzett, féltve őrzött könyvkincseitől megvált és nekünk adta könyveit, hogy »Szeged lobbogtassa a nemzeti haladás fátylóját.« Ne feledjük, hogy e fejedelmi ajándék nemcsak gazdag közkönyvtárunk alapja, hanem ép most világhírűvé váló muzeumunknak és jegeződő fonala volt.

Emlékezzünk! Emlékezzünk a rémes éjszakára. Elpusztult a Tisza átszelte föld ép ezen a tájon, ahol a kisebbik, szebbik, immár fájdalom, elvesztett bérce hazának rohanó szülőtte belészakad Tiszánkba regényes füzések sutfogásába vesző kömpölygőssel. Fölbugott a zimankó, üvöltött a vihar orgonája. Egeknek zengése, hullámok verése az elemek bösz tusáját a lelkünkbe véste. A rettenet hajnalán azt hívők: végkép elszéledünk! Nem ismer többé tűzhelyünk! Alföld rónájának tártólú lapálya tengerfenékké vált újból, ami valaha ősidők messze távolában volt. Csalódtunk! Visszaszállottak a szétrebbent menekülők. Volt, aki el sem ment, ragaszzkodott a szétmálloított rög-höz, reménytelen romhoz, katlantöltő tóhoz.

Félszázasztendő felejtette torló történései, egész világunk összeomlása a háboru nyomán emléktörő köddel haloványította el a végzelmes éjnek mélyvésetű képeit.

Az utolsó viharos estén

fölváltottak bennünket az alföldi vasút pályatesztén és hazatértünk menekülés reménye nélkül. A régi teremépületben — szalának hívták — két kórházi ápoltnak és a többi odamenekültnek egy pár szál gyertyát vittünk. Utána nyomban elaludt a légszusz: az ár elérte a gyárat! Elsötétült az utca s az akkori nyílt árkon megindult az áradat. Emelre menekültünk, a virrasztó éjszakára. Megindult, emelkedett az ár, eltorlaszolta az utcákat — megindult az összeroppanó falak kísértetes recsegése. Kigyulladt hajnal felé szemközti a szeszés üzlet. Megindultak a műszaki csapatok túltöltött pontonai. Vítették el előttünk az ablakokból, házte-

tőkről összeszedett hajléktalanokat. Volt, aki ijedében kályhacsövet szorongatott karjaiban, egyetlen megmentett ingóságát.

Estére már mi is a reáliskola tömegszállítására kerültünk, ahol *Hoffer* Andre igazgató jóvoltából öt hónapig maradtunk anyámmal.

Másnap a kormánybiztos-adta ladikon ketten a szalához evezünk. Egyik ápoli meghalt, a másik haldokolt. A szála emeletéig érő ereszen lebo-csátottuk őket ladikunkba s így evezünk a torlasz elzárt utcákon, kerülővel a Laudon-utcán és Széchenyi-téren át az akkori városfelőli kikötőhöz, a tiszaparti gőzhajóállomáshoz, ahol a kormánybiztos meghúzódott. Két fogatot bocsátott rendelkezésünkre. Egyik a halottat vitte Gyálára, másik a haldoklót két gyermekével Makóra.

Szerdától hétfőig szünetelt az istentisztelet. Vasárnap az öreg templomhoz evezünk ketten. A chevra derék libererje *Rosenberg Dávid* kísért oda is. Az előcsarnokon át

a ladik behatolt a templom hajójába.

Meglepetés ért bennünket, mert a középtől jobbra-balra a padok tömegét a padozat mint egy-egy taltaj fölemelte. A padok fölájában maradt imakönyvek s imakellékek mind sértetlenek maradtak. A régi oltár vasrácsán ép csak hogy át tudtuk lökni a ladikot. Ideértünk a nyílt frigszekrény elé, amelyben a tórák alsó fogantyúinál megállott az ár emelkedése. Sértetlenül hoztuk ki a féltett szent tekerceset ladikunkon és kikötöttünk velünk az Oroszlán-utca ma is álló földszintes házában, ahonnan a sekély víz fölött dobogó vitük be őket az Iskola-utca szászastendős emeletes Bérő-házába *Engel Simonné* lakására. Itt tartottuk hétfőn reggel az első istentiszteletet, amelyről a reáliskolába hazaérve hallottam, hogy a király megfordult ottani szállásunkon. Még a folyosón értem őfelségét, aki könnyes szemekkel tudakolta veszteségeinket és — szószerint — az »anyaszentegyház« állapotát.

Hat hónap telt el, míg szeptember 14-dikén először gyülekezhetünk ez öreg templomba há-lát adni Istennek, aki *összegyűjté Izrael elszéledteit*, reménnyel tekinteni a jövőbe, hogy az Ur ígéje szerint *összegyűlőihez ujakat fog egybeseregeltetni.* Akkor jeltöltük meg a templom falán a betört ár szintjét az irás ígéjével: *Eddig jöhelsz, de nem tovább, határa velve itt hullámai dacának.* Nem érti meg az ár félelmes voltát, aki a mai, embermagassággal emelkedett uccaszintnek közelében látja az emléktáblát.

De elég a bus emlékezésből! Elszunyadt felkünkben a lélekrázó sikongás, velőrázó recsegés, a vészharang bugó kongása. Az éjjeli érc-harang holnap éjjel már háladácsunk imáját kelti a Gondviselés iránt, aki a földönfutókat együvé terelte most ötven éve és a túlélő tanukban is enyhe emlékké magasztosította a rémes benyomások rémletes látásait. Vigaszt és biztatást hirdtet tornyunknak hangos érce!

Ma már úgy érezzük, hogy az enyészett rettenete az újjászületés vajudó fájdalma volt. Hajléktalan othonná kellett szülőföldünknek lennie, hogy a terepes falu vertfalú házikóinak, nád-tetejű vályogviskóink helyébe téglaházak tömörülő, arányos, formás épületsorai kerüljenek.

A nagy aléltásból elsőnek a kereskedelem alapozó munkája ocsudott föl és mikor az egyetlen száraz uccán a vízbemerült áru forgalomba került, éreztük, hogy a romlás siralomvölgyében élet lüktet: sülyedése nem végsülyedés, pusztulása nem végpusztulás, enyészete nem végenyészett. Következtek a lázas munka sürgő évei és a *pusztulás völgyében remény kapuja* kelt. Híveink közül öten lették a hullámtengerben halálukat: *Goldschmidt Sámuel*, *Engel Salamon*, *Pollák Jónásné Kohn Regina* és két gyermeke: *József* és *Franciska*. Sirágyát vetettünk nekik odaát, tá-volt és idegent, elhagyottat és föl nem keresetet, de utóbb hazahoztunk hozzánk. Hazatelepítettük őket sirkertünkbe: nem maradt lerovtalan a kegyelet adója. Félszázados emlékezésünk utolsó gondolata sirlakuk felé fordul.

Szent István tér 14. sz. a.

nagy gabona-
raktárak kiadóik.

Ertekezhetni

Szabó L. és Társa cégnél

Kárász ucca 8. sz.

Akiket nem sodort el az árvíz

Már a régi időkben is élénk kereskedő város volt Szeged. Itt bonyolították le a balkáni tranzitforgalmat, a szegedi tisztai hajósok segítségével. És mégis, a régi feljegyzések átlapozása után azt látjuk, hogy aránytalanul kevés kereskedő és iparos maradt meg a régi időkben. Sokat elpusztított, tönkre tett, vagy legalább is menekülésre kényszerített közülük az árvíz, akik azután vissza sem tértek. Olyan kevesen maradtak meg az ötvenéves gyászévfordulóra, hogy szinte valamennyit felsorolhatjuk egy cikk keretében. Lehetnek, sőt vannak is bizonyosan, akikről nem tudunk, de sajnos semmiféle hiteles feljegyzés nincs róluk és így magunkra utalva böngészünk ki azokat, akiket nem sodort el a nagy víz, sőt akiket sem a háború, sem a forradalmak, sőt még a dekonjunktúra sem sodort el, nem is szólva az azóta érezhető különféle csapásokról.

A legrégebbi üzletek Szegeden természetesen a bankok, amelyek közül három maradt meg a mai napig, de még ezeknél is öregebb egyik-másik szegedi gyógyszertár, amelyekből már nyolc volt Szegeden az árvíz előtt is.

Alább soroljuk fel azokat a szegedi kereskedőket és iparosokat, akik tudomásunk szerint már az árvíz előtt is léteztek:

Barcsay gyógyszertár

Ugy ismerik, mintha egy örökkévalóság óta létezne ezen a néven. Pedig Götz János nyert erre a gyógyszertárra engedélyt és pedig 1823-ban. Barcsay Károly, a jelenlegi tulajdonos édesapja 1874-ben vette át és így kijutott neki is az árvíz szenvedéseiből. A szomorú emlékű március 12-én, mire első álmából felriadt, már bokáig ért a víz a gyógyszertárban és mire kapkodva kimentették a gyógyszerek egy részét, térdén felül ért és reggelre 70 centiméterre dagadt. Az árvíz elmúltával lassanként tért vissza a forgalom a régi mederbe, de a Barcsay gyógyszertár ma is a régi helyen szilárdan és rendületlenül áll.

Beller Sándor

Késesmester-műhelyét 1846-ban Kossuth Lajos sugárút 36. szám alatt, ahol most a rókusi gyógyszertár van, rendezte be. Beller apósa: André István ennek az időnek egyik legjobb kése. A kis műhely rövidesen igen jó hírnévre tett szert nemcsak Szegeden, de a környéken is. Az üzletet 1846-ban vette át Beller, aki később saját házába helyezte át, ahol ma is létezik. Beller Sándor késeivel hat kiállításon szerepelt és mindenütt kiüntetésben részesült.

Danner Péter fia

Fűszernagykereskedő céget 1865-ben Danner Péter alapította a jelenlegi Horváth Mihály-ucca 1. szám alatti házban, amely akkor még Széchenyi-tér volt. 1879-ben az árvíz alkalmával a víztől megmentett áruaktárral átköltözött Makóra mindaddig, míg újra vissza nem jöhetett a régi helyére, Szegedre. 1883-ban felépítette a Tisza Lajos-körút 12. szám alatti házat, hová áthozta üzletét is, de egyidejűleg át is adta idősebb fiának, Jánosnak s ő nyugalmal vonult. Danner János akkor, miután a Danner Péter cég akkor már úgy helyben, mint a környéken igen jó hírnévre örvendett, Danner Péter fia cég alatt jegyeztette be, mit még ma is ily név alatt folytat. 1926-ban fiait, ifj. Danner Jánost és Danner Sándort, kik már korábban is dolgoztak a cégben, társakul vette magához s a cég átalakult közkereseti társasággá s mint Danner Péter fia közkereseti társaság lett törvényszékiileg is a cégjegyzékebe újlag bejegyeztetve.

A cég, amely ezidő szerint Tisza Lajos-körút 12. szám alatt létezik, még 1890-ben felvette ügykörébe a hírneves szegedi tarhonya házilag való készíttetését, melyet azóta megszakítás nélkül folytat s mint ilyen, a legelső és legrégebbi az országban és tarhonyáit úgy a csonka hazában, mint a külföldön is előnyösen ismerik és szívesen vásárolják!

Fagler Ede

vas-, érc- és rézöntő üzemét 1840-ben alapította Polgár-ucca 9. szám alatti házában. 1882-ben vette át azonos nevű fia, aki a kis gyárat nem-

csak megnagyobbította, de hírnevét is megalapozta, hogy az Alföld legszolidabb, legtekintélyesebb szakmabeli vállalatává fejlődött — és élénk üzleti összeköttetésben állt még az iparilag fejlettebb Csehországgal is. Fagler Ede ma is tevékeny részt vesz gyára irányításában, de a munkában ma már osztoznak vele fia: ifjabb Ede és Károly.

Gottlieb Dávid utóda rí.

ecetgyár szintén egyike Szeged legrégebbi jónévi ipartelepeinek. Gottlieb Dávid 1859-ben rendezte be gyárát Löv Lipót-ucca 15. szám alatti házában, amely azóta is azon a helyen létezik. Néhány év előtt részvénytársaság vette át a gyárat, amelynek igazgatóságában Müller János, Schwartz Béla és Spitzer Adolf foglalnak helyet, akik a gyár üzletkörüket kifejlésztve az ország minden részében összeköttetéseket létesítettek.

Kardos Jakab

lisztüzletként indult 1878-ban a Kossuth Lajos sugárúton, de az árvíz elől csakhamar menekülni volt kénytelen. Makóra ment, ahonnan visszatérve üzletét terménykereskedéssel egészítette ki, amely csakhamar virágzásnak indult. Később fia: Manó vette át az üzletet, aki a háború előtt tésztagyárat is létesített, amelyet fokozatosan fejlesztve a város egyik legvirágzóbb üzemévé fejlesztett, amelynek gyártmányai nemcsak Szegeden, de ország-szerte keresettek. A cég ma Mikszáth Kálmán-ucca 4. alatt működik.

Kigyó patika

engedélyese Kovács József volt, aki azt 1874-ben nyitotta meg a Kigyó-uccai Tóth Julcsa-házban a Feketesas-ucca sarkán. Tíz évvel később Keresztes Sándor vette át tőle a gyógyszertárat és azt a szemben lévő házban helyezte át. Amidőn később Köhalmi Miklós tulajdonába került, a Klauzál-tér és Kárász-ucca sarkára költözött a gyógyszertár, ahol 1902-ben Gerle Jenő vette át és vezeti azóta.

A Megváltó gyógyszer-tárat

1708-ban dr. Ansfeld Kristóf katonaoorvos a városban állította fel, 1725-ben Peer András kihelyezte a városba. Ez volt Szeged első gyógyszertára. 1726-ban Ildefensus Castillo Jakab tulajdona volt, majd Maggio Ferencné, akit 1730-ban a város polgárai közé felvettek, ez 1736-ban Graff Mátyásnak adta el. 1746-ban reáljogumak nyilvánították. 1816-ban Bauernfeind Nándor tulajdona volt a zöldségpiacon, a mai Aradi- és Deák Ferenc-uccák sarkán. Bauernfeind-örökösök 1871-ben Bauer Józsefnek adták el, akitől 1891-ben Vajda Imre vette meg, aki 1919-ben eladta. Azóta több gazdája volt, jelenleg Temesváry József tulajdonát képezi és modernül berendezve Kelemen-ucca 2. szám alatt van.

A Milkó Vilmos és Fiai Szegedi Gőzfűrész és Örlőmalom Rt.

az 1870. évben Milkó Vilmos, Jakab és Sámuel által alapított közkereseti társaságból alakult át részvénytársasággá. A cégnek Erdélyben erdőtermelési vállalatai, a Bácska és Bánátban gőzfűrész és malomüzemei voltak, de az országrészek elszakadása folytán a cég ezen érdekeltségei megszűntek. A cég nagyobb építkezési vállalatokkal is foglalkozott és a forntáli helyiérdekű vasutak nagyrészét építette. Szegeden az 1870. évben a Szina-teleken kezdte működését, mely telkek az egyetemi klinikák céljaira lettek kisajátítva és jelenleg a Rigó-uccai gőzfűrész és örlőmalmot tartja üzemben. E cég alapította a Szegedi Kerámia és Műtárgyár Részvénytársaságot, melynek még ma is főrészvényese és vezetője.

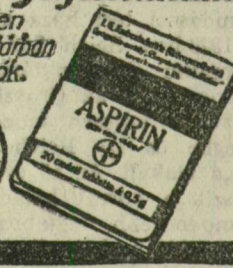
Patzauer Miksa

a Königráti útközvetben fogságba került, ahonnan 1867-ben kiszabadulva hazajött Szegedre és szeszkereskedést nyitott a Kárász- és Kőlcsey-ucca sarkán, de szeszgyártással is foglalkozott. 1900-ban építette Kőlcsey-uccai gyártelepét és ekkor már nemcsak a helyi piacot látta el, de nagy export-

a mélyreható bedörzsölőszert megszüntetik a reumatikus fájdalmakat

Minden gyógyszerárban kaphatók.

üzletet is bonyolított le. 1903-ban a vállalatot fia, Patzauer Sándor és May Ferenc vették át, akik üzletkörüket az egész országra kiterjesztették. 1927-ben Patzauer Dezső és Ambrus Dezső vették át a gyárat, akik a Kárász-ucca 8. szám alatt elegáns mintaraktárát és detail-üzletet létesítettek, míg a Kőlcsey-uccai gyártelep a nagybani eladásokat bonyolítja le. A cég főként rum, likörök, gyümölcs-pálinka és konyak gyártásával foglalkozik.

Rainer Károly és fia

asztalosáru gyárat néhai Rainer Károly, a jelenlegi tulajdonos édesapja alapította. Az első telep az egykori Tükör-uccában volt, amely azóta Arany János-uccává lett, míg a mintaraktár az Iskola-uccában volt Rainer és Varga cég alatt, amit azonban az árvíz elmosott. A jelenlegi gyártelep 1880-ban épült a Fodor-ucca 3. szám alatt és innen dotálódik a cég erősírámu fellendülése is. Az új gyárat modern famegmunkáló gépekkel szerelték fel és gőzüzemre rendezték be, úgyhogy felszerelés dolgában annak idején csak a budapesti Thék-gyár versenyezhetett vele. Rainer Károly gyára révén, de egyéniségénél fogva is tekintélyre tett szert és ugyszólván ő volt a délvidék kizárólagos szállítója. Rainer Ferenc, az ezidő szerinti tulajdonos 1908-ban lépett be a cégbe és édesapjának 1903-ban bekövetkezett halála óta mint kizárólagos tulajdonos, édesapja nyomdokain haladva, de modern szellemben vezető a gyárat. Rainer Károly Szeged közelében is tevékeny részt vett, tagja volt a törvényhatósági bizottságnak, elnöke az ipartestületnek és a kereskedelmi és iparkamara ipari osztályának, Rainer Ferenc pedig levelezőtágya a kereskedelmi és ipar kamarának és elnöke az ipartestület asztalos szakosztályának.

Reich Mór és fia rí.

1874-ben a Béla-uccában, mely a Deák Ferenc-uccát az Iskola-uccával kötötte össze, a Kereszties fűszeres és Alacs cukrászdájával szemben, kezdte meg kis műhelyét Reich Mór aranyműves. Facsádról teljesen árván került Szegedre, ahol nagybátyja, Marosi Mór szepirótanár taníttatta ki mesterségére. Az akkori idők divatja szerint, de rendkívül kis anyagi tehetségéhez képest, ezüst gombok, sarkantyúk, mentekötők készítésével foglalkozott, később áthelyezte műhelyét a régi Bauernfeind-házba, a Deák Ferenc-uccába, a Bakay köteles és Richter optikus üzletei közé s itt már többben keresték fel a szorgalmas 2-3 segéddel dolgozó iparost, ki a hetipiacokon is árulta portékáját kis almáriumba elhelyezve. Ebben a helyiségben érte az árvíz, melynek rombolása elől 2 hónapra Vásárhelyre menekült. Visszatérte után, midőn a régi Bauernfeind-házat átépítették, az épület Oroszlán-uccai oldalára helyezte üzletét. Az árvíz utáni rekonstrukciós időkben éjjelt is nappalá téve, főleg 1883-ban a király látogatása idején, díszmagyar öltözetekhez szükséges ötvösmunkák rengeteg dol-

Csoda jó fürdőkádak 32.- P-től Fogel Edénél, Takaréktár ucca 8.

got adtak a szorgalmas kétkézi munkájából élő iparosnak, 1900. évben bevette a cégbe fiát, aki középiskolai tanulmányai végeztével Bécsben 8 évig egyik legtekintélyesebb ékszer- és drágakő-nagykereskedő áruosztályának vezetője volt s mint egyetlen gyermek, szülei kifejezett óhajára hagyta ott bizalmi állását. Ekkor a cég Reich Mór és Fia közkereseti társasággá változott. A régi tradíciók szerint, bővülve a külföldön szerzett tapasztalatokkal és szolid, szakszerű kiszolgálásával mindinkább fejlődött és nagyobbodott az üzlet. A háború első évében rövid betegeskedés után a cég megalapítója elhunyt és a válságos időkben fia teljesen egyedül vezette az üzletet. 1925-ben az alapító unokája, Reich István, ki iskolai érettségije után Németországban, a Hanau-ban lévő szakiskola: »Staatliche Kunst und Zeichenakademia« 5 semesterét végezte. Egyben egyik legelső ékszerműhelyében gyakorlatilag is elsajátította az ékszerkészítés művészetét s tapasztalatokkal és szakmai tudással tért haza apja üzletébe. Hazatérte után, 1926-ban Reich Sándor megvette az Általános Forgalmi Részvénytársaság »Arany Károly« cég részvényeit s az Oroszlán-uccai helyiségből átköltözve a teljesen modernül berendezett új helyiségbe és így Reich Mór és Fia Részvénytársasággá alakult. Az 55 éve fenálló cég fokozottan igyekszik a korral haladni és a közönségnek a legmodernebb, legjobb elkészített árut — legjutányosabb árak mellett nyújtani. A cég ebben a zsánerben ugyiszólván az országban egyedül álló, hogy óra, drágakő, ékszer, arany- és ezüstárúban rendkívül nagy és izléses választékkal rendelkezik — de emellett úgy a hazai, mint a külföldi államok bronce, márvány, porcellán és kristály műipari tárgyakban is a legválasztékosabb raktárát tartja és emellett vevőinek legkisebb javításait is rendkívül olcsón végzi. Ékszerátalakításokat saját rajzai után szakszerűen, legmegbízhatóbban látja el, úgyhogy vevő-közönsége már egyszeri vásárlás után szoliditástól meggyőződve, nemcsak híve, de legjobb pártolója is lesz, ahová fentartás nélkül bizalommal fordulhat.

Rókusi patika

ahogyan népiesen nevezik — jogát 1854-ben kapta Birg Mihály gyógyszerész. Tíz esztendői birtoklás után Birg meghalt és örökösei a gyógyszer-tárat 1864-ben Meák Gyulának adták el, aki azt 1920-ban bekövetkezett haláláig vezette. A Rókusi gyógyszer-tár ezidőszori tulajdonosa azóta Gerely Jenő gyógyszerész.

Rubin József

kárpitos- és díszítőmester 1875-ben alapította műhelyét és mint agilis fiatal kezdő, már 1876-ban kiállításon vett részt és díjat nyert. A kivételesen életerős öreg tr. Imre fiával, aki társa is, ma is szorgalmasan dolgozik. Rubin annak idején a Zsótér-házban kezdett, míg most Kossuth Lajos-s. ut. 8. szám alatt van. Az iparosügyek intézésében is sokat tevékenykedett, de emellett üzletét is a kor színvonalán tartotta, aminek legjobb bizonyítéka, hogy több kiállításon vett részt és kitüntetésekben részesült.

Schatz M. fia

uri ruhaszabócéget 1867-ben alapította Schatz Mór szegedi szabómester és pedig az Iskola-uccában, ahol most a Suhajda-cukrászda van. A cégbe 1897-ben belépett Schatz két fia, Izsó és Jenő is társként, az utóbbi azonban egy év elteltével abból kivált. 1908-ban, vagyis az alapító halála óta a cég változatlan meghagyásával Schatz Izsó vezeti, aki azt 18 év előtt a Kölcsey-uccába helyezte át, ahol ma is van. A Schatz-cég különlegessége, hogy közvetlenül Angliából szerzi be szöveteit és abban a helyzetben van, hogy a legfinomabb és legelegánsabb ruhákat készíti, amivel természetesen a város legjobb köreiből hódítja rendelőit.

Schwarz Fülöp utóda

1866-ban alapította a céget Schwarz Fülöp pipametsző, aki Obudáról került Szegedre. A Feketesas-ucca kis pipametsző műhely hamarosan virágzásnak indult, de 1879-ben elpusztította azt az árvíz. Amint a viszonyok kissé megjavultak Schwarz a jóhírű Iskola-uccai Winkler-féle pipametsző műhelyt vette át és abban dolgozott tovább igen szép eredménnyel. 1903-ban veje, Fülöp Jakab vette át az üzletet és fejlesztette azt a viszonyoknak megfelelően. 1883-ban költözött át az üzlet a Kárász-uccában akkor felépült Madár-házba és azóta ott is van. A pipametsző ipar azonban az idők folyamán erősen visszafejlődött, az emberek a szivarra és főleg cigarettára tértek át, úgyhogy Szegednek már nem igen van szüksége pipametszőre. Az üzletben ugyan még ma is nagy választékban kaphatók pipák, de azért szükségessé vált újabb üzletágakkal bővíteni. Most azután pipák mellett, bórdiszmuárukat tart raktáron nagy választékban a cég, valamint játékkártyákat és mindenféle dohányzó cikkeket.

szőre. Az üzletben ugyan még ma is nagy választékban kaphatók pipák, de azért szükségessé vált újabb üzletágakkal bővíteni. Most azután pipák mellett, bórdiszmuárukat tart raktáron nagy választékban a cég, valamint játékkártyákat és mindenféle dohányzó cikkeket.

Schwarz E. és Fia

A céget 1872-ben alapította Schwarz Emánuel. Eredetileg Schwarz E. címen jegyeztetett be, mint ügynökség és paprikakereskedés; képviselte Szegeden és környékén a legtekintélyesebb hazai és külföldi vállalatokat, gyárakat és cégeket, így a Flóra Gyertya- és Szappangyárat (mely a céggel egyidejűleg »Machlup.Gyár« címen alapított), a Fiumei Rizsmalmot, a Fiumei Kőolajfinomító gyárat, a Hungária malmot, előkelő hamburgi, amsterdami, londoni és triesti exportörököt és kitűnő összeköttetései révén az első volt, aki Szeged fűszer- és gyarmatáru fogyasztását a világpiacon közvetlen kapcsolatba hozta. 1893-ban maga mellé veszi cégtársul fiát: Schwarz Henriket és ugyanakkor változik a cég címe is a maira.

A cég az alapításától kezdve foglalkozik Szeged speciális terményének, a paprikának belföldi és külföldi forgalomba hozatalával és jól megszervezett ügynöki karával nagyban előmozdította ennek a cikknek külföldi népszerűsítését. Kiváló gondossággal készített különleges paprikafajtái a cég nevét mindenütt, ahol csak paprikát fogyasztanak, ismerítik és kedvelték.

Az utolsó évtized a gazdasági élet figyelmét fokozottabban a technikára irányította, — ehhez képest ez az eleven mozgású cég is felvette cikkeit közé a motorral kapcsolatos anyagokat, így elsősorban az ásványi kenőolajakat és a pneumatikot, de képviseli Amerika két elsőrendű autómobilgyárat is: a Packard és a Nash gyárakat s különösen az utóbbi márka népszerűté tételében máris jelentékeny eredményekre hivatkozhatik.

Schlesinger Mór

1857-ben alapította fűszer- és festékkereskedését, tehát a legrégebb szakmabeli üzlet Szegeden. Az árvíz súlyos csapást mért rá, mert csaknem teljesen tönkretette áruját és ő ideiglenesen az Iskola-uccai Weisz szücs házában volt kénytelen elhelyezkedni. A viszonyok kényszerítő hatása alatt egyetlen fiát, a 10 éves Emilt kénytelen volt kivenni az iskolából, hogy az üzletben segítségére legyen. A cég alapítójának halála után fia, Szász Emil örökölte és vezette az üzletet és pedig lényegesen megnagyobbította. Halála után özvegye lett az üzlet tulajdonosa, de a vezetés gondja és dolgát fiaira: Jánosra és Mátyásra bízta, míg a gazdaságot Ferenc fia vezeti. Az új erők bevonása

hatalmas lépéssel vitte előre az egyébként is tekintélyes céget, a Feketesas-uccai üzletet modernül berendezve fűszer- és csemege-detallüzletté alakították át, amely szinte látványosság számba megy, míg hatalmas irodájukat, raktáraikat és nagybani eladásukat Margit-uccai házukban honnyolítják le.

Scheinberger és Popper

Az 1849-iki forradalmi időkben a szerbek elől menekülve jött Ujvidékről Szegedre, ahol két évvel előbb alapította bórkereskedését, idősebb Scheinberger Antal. Miután megmentett áruját is magával hozta, itt is bórkereskedést nyitott. 1860-ban betársult az üzletbe Popper Mór. 1884-ben pedig az alapító vonult nyugalomba és a cégben unokaöccsének, ifjabb Scheinberger Antalnak adta át helyét, míg a néhány év előtt elhunyt Popper Mór helyét fia: Ferenc foglalta el. A cég az idők folyamán hatalmas arányokat öltött és nemcsak a szegedi piacot, de a környéket is ellátta bőrárúval. 1880-ban kisebb bórgyárat is létesített a Scheinberger és Popper cég, amely később a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár égisze alatt a ma mintegy 100 munkást foglalkoztató Orion-bórgyárrá alakult át.

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár az árvíz idején

A Tisza szennyes, hideg árja, nemcsak Szeged város szorgalmas lakosságát döntötte nyomorba és kétségbeesésbe, hanem az akkor már-már 54 éves, virágzó pénzügyünknek, a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárnak jól megalapozott pilléreit is kénytelenül alámosta.

A katasztrófa, mely néhány óra alatt városunkat a bős, folyó hullámsírába temette, közgazdaságilag is oly rendkívüli helyzetet teremtett, melyhez hasonló a történelem évkönyveiben csak ritkán található és méltán nevezhető, az intézet legválságosabb korszakának. Teljesen indokolt volt tehát az aggodalom, mely a vész első perceiben a takarékpénztár vezető köreiben az intézet jövője felett felmerült, mert míg adósainak nagy része vagyontól megfosztva, mint embertársai könyörületére szoruló menekülő, a szélsősza minden irányában elszéledt, közelfekvőnek kellett azt az eshetőséget tekinteni, hogy éppen ezen események következtében, a betétek tömeges visszafizetése fog igényeltetni. Ily szorongató kilátások folytán, az elemi csapások első hatása alatt, az intézet működését bizonytalan időre felfüggeszteni volt kénytelen.

Már az árvíz katasztrófa előtt az intézet a város önvédelmi küzdelmében tetemes pénzáldozatokat

Bécsi női kalapujdonságokkal

megérkeztem.

Erber, Liebmán stb.-féle modellujdonságok megtekinthetők

Knittelnél

Széchenyi tér 2. szám. Kárász ucca 15. szám.

742

Megérkeztek a legújabb tavaszi női modellfelöltők, divatköpenyek, ruhák, bluzok, divatszövetek stb. stb.

Mérték szerint rendelésre saját és hozott kelméből is elsőrangú kivitelben, legolcsóbb árban készíttetnek.

Reményiné Feldmann Sári

658

női felöltő áruháza Szeged, Széchenyi tér 2. sz. Főposta mellett.

Budweisi **Cserépkályhák** különféle szín- és méretben kaphatók

Landesberg cementáru-gyárában Szeged

Az összes építkezési anyagok legjobb beszerzési forrása.

hozott és a szükséges óvintézkedések megtétele mellett működését az utolsó perceig fentartotta, a szerencsétlenség bekövetkezése után pedig az igazgatóság egyedüli gondját azok az intézkedések képezték, melyek az adott szomorú viszonyok között az intézet és számos ügyfele érdekében szükségesek voltak.

Az adott viszonyok között kettős feladat hárult az intézetre; egyrészt biztosítani a betétek zavartalan visszafizetését, másrészt pedig adósaikat a legmesszebbmenő módon kímélni. Hogy e feladatoknak az intézet megfelelhessen, fővárosi vezető pénzügyvezetőkkel kellett fordulni s a helybeli társintézetekkel közös bizottság, melyben a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár részéről Fodor István alelnök és Vass Károly vezérigazgató voltak képviselve, néhány napi tárgyalás után azzal érkezett vissza a fővárosból, hogy 1.200.000 forint, 5 százalékos, minden fedezet nélküli folyószámlakölcsönt szerzett, melyért minisztertanácsi határozat értelmében, a kormány állott jót. Ezen kölcsönből az intézetre 600.000 forint esett.

Híként a kitűzött cöl és a zavartalan üzletmenet biztosítása volt s az intézet működését 1879 április 7-én újból megkezdte, még pedig rendes üzleti helyisége viz alatt állván, székházának emeleti részében helyezkedve el ideiglenesen.

A bankhelyiségek megnyitása után váratlan fordulat következett be. Bár a betétek rendesen nagyobb, de a rendkívüli viszonyok között nem várt esékély arányban követeltettek vissza, úgyhogy azok felmondás nélküli visszafizetésére az intézet saját pénzkészletei nemcsak elégségesek voltak, hanem felesleges is mutatkoztak, nem volt szükséges hitel igénybe venni s betétfelelőségek állottak tartalékul rendelkezésre.

Ezzel kapcsolatban az üzletkör másik része is kedvező irányban haladt. Az adósok — az intézet által nyújtott kedvezmények folytán kötelezettségeik teljesítésében segítséget kapva — elismerésre méltó pontossággal kezdték eszközölni tartozásaik rendezését s mi sem jellemzi jobban városunk lakosainak hecsületességét, mint azon iparkodás, mellyel a válságos helyzet közepette, önként és számos esetben távoli vidékekről, ahova menekülni voltak kénytelenek, igyekeztek sietve eleget tenni kötelezettségeiknek, valamint azon körülmény, hogy az év végén leírt veszteségek jelentékeny része későbbi évek folyamán befolyt.

A viszonyok ezen kedvező alakulása mellett nemsokára minden korlátozás nélkül állhatott rendelkezésre az intézet s ezen szomorú év eredményeképpen, a veszteségek teljes leírása után, még 25 forint osztalékot is fizethetett részvényeseinek.

Most, amikor az 50 év előtti hajok helyén városunk gyönyörű templomai, palotái, magánházai emelkednek, a környező falvak és telepék szép fejlődését látjuk, úgy véljük, hogy ennek a már igen hatalmas intézetnek nagyon sok szerepe van az újjáépítésben, mert nemcsak gondolkodó vezetőségét mindenkor ott láttuk és látjuk, ahol a város fejlődése, polgáraink boldogulása érdekelt kell szolgálni.

A történeti hűség kedvéért is, de meg a kuriózum kedvéért is fel kell még jegyezni, hogy az intézetnek 80 év alatt mindössze három igazgatója volt és pedig 1843-tól 1876-ig Szivessy József, dr. Szivessy Lehel ügyvéd nagypapa, utána Vass Károly, majd Kodós Elemér. 1927-ben leveldi Kozma Ferenc főtanácsost hívták meg az intézet élére vezérigazgatói minőségben, aki a szegedi öreg takarékoszt a régi szellemben, de új erővel és a mai viszonyokhoz alkalmazva vezeti.

A Szegedi Kézművesbank

mely 1873-ban alakult és Szeged városának sorrendben a harmadik pénzügyintézete, szintén átszenvedte a katasztrófális árvíz borzalmaival. Az intézet akkori helyisége a mai épület földszintjén volt, ahová a törtető víztömegek hamarosan utat találtak.

Csermelyi Iván elnökre, Mozgay Károly alelnökre és Horváth Lajos, az intézet első vezérigazgatójára nehezettek az árvíz utáni hónapok és évek súlyos gondjai. A bank vezetősége, mely már abban az időben is jónévi iparosokból és gazdálkodókból rekrutálódott, amilyenek a Rainerék, Thomayak, Fournierék, Pálfiak, Kiss Gyulák, Schützék, Ördögök, Temesváryk, Huszták, Katonák voltak, buzgógn megkezdtek az intézet teljes talpraállításában. A kormány áldozatkészsége is segítségére jött a szegedi bankoknak, amiért a Kézművesbank 1880. évi közgyűlése Kéri János indítványára kimondotta, hogy: »a magas kormányknak ezen hazafias nemes tettéért az előismerés és a mélyen érzett köszönet szavazzassék«. Ugyanebből a jegyzőkönyvből az is kitűnik, hogy »szomorú körülményekre megállapítja, hogy a hirlapilag közölt 1879. évi zároszámadások szerint a veszteség esékélynek mondható és az elért eredmény a többi azelőtti számadási éveknél eredményétől nem nagyon különbözik...«

A Szegedi Kézművesbanknak, amely mintaképe a csendben dolgozó szolid pénzügyintézeteknek, ezidő szerint Telbisz György a vezérigazgatója, aki 1904-ben lépett az intézet kötelékébe és 1909. óta áll az élén.

Szegedi Kereskedelmi és Iparbank

Kiss Dávid tekintélyes szegedi kereskedő kezdeményezésére alakult 1867-ben 400.000 forint alapítókével. Kiss Dávid volt az intézet első elnöke, aki azonban helyét rövidesen Gál Ferencnek adta át. 1890-ben Csányi János lett a bank titkára, akit azonban rövidesen vezérigazgatónak léptettek elő és az is maradt 1915-ig. Az elnök 1899-ben történt elhunytával Vajda Jakab Fülöpöt választották meg utódául, de miután 1902-ben ez is elhalálozott, Szarvady Lajos jött a helyébe. Csányi János elnök ugyancsak haláláig, 1915-ig tartotta meg elnöki pozícióját és Sipeki Balázs Zoltán vette át és vezette 1922-ig a bank ügyeit és őt váltotta fel a jelenlegi igazgató: Grosz Marcel. A lezajlott hatvanegy év alatt a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank csak annyiban ment át változásokon, hogy állandóan fejlődött. 1897-ben egy államsorsjeggyel 150.000 forintot nyert és ezzel, valamint a tartalékokkal tőkéje 540.000 pengőre emelkedett, míg 1905-ben a Magyar Általános Hitelbank 400.000 koronás tőkebetételével 1.600.000 koronára. Legutolsó mérleg szerint az intézet tőkéje 1.200.000 pengő. Az idők folyamán Baján és Kikindán fiókintézeteket létesített a bank, amelyek azonban a megszállás folytán elvesztették összetartozandóságukat az anyaintézettel.

A Szegedi Kereskedelmi és Iparbank kezdettől fogva főleg a kereskedők pénzügyintézete volt és igen sok ipari és kereskedelmi vállalat köszönheti létét ennek az intézetnek.

A Szt. György-téri gyógyszer-tár

engedélyokirata 1869-ből származik. Az egészségügyi »bizottmány« azon indokolással hozta javaslatba a gyógyszer-tár felállítását, hogy: »a népesség részéről az orvosi gyógykezelés és a gyógyszer-használata iránt régebben tanúsított bizalmatlanság és idegenkedés »általános« örvendően tapasztalt elenyészése, a műveltségben tett nevezetes előhaladásánál fogva, a meglévő gyógyszer-tár arányban nem áll«. A gyógyszer-tári jogot Szuló Béla nyerte, később Csikós Nagy József, majd Szántó József vették át a gyógyszer-tárat, 30 év óta pedig Frankl Antal bírja az általánosan »felsővárosinak« nevezett gyógyszer-tárat.

Szent István gyógyszer-tár

a hivatalos neve, de inkább Alsóvárosi patikának, Bencsik-patikának, vagy Salgó-patikának nevezik a mindenkor tulajdonos neve szerint. Engedélyokirata 1870-ből származik és azt sedeni Ambrózy Ferenc nyerte. Az első tulajdonosról nem maradt fenn semmiféle adat, de annál több az utódjáról, Bencsik Lajosról, aki sokat szereplő tevékeny férfiú volt és tagja Szeged város törvényhatósági bizottságának is. 1912-ben vette át a gyógyszer-tárat Salgó Péter gyógyszerész és vezeti ma is.

Winkler Testvérek

fakereskedők és gőzfűrésztelepe országos viszonylatban is legnagyobb és legjobb hírű volt már évtizedekkel ezelőtt. A vállalat, amelyet 1873-ban Winkler Bernát alapított, fakitermelés volt a fő üzletága és hatalmas erdőségeket szerzett meg Krassó-Szörény megyében, Polyana-Mörulban, Maros-Tordamegyében Göde-Mesterházában, Arad megyében Alvácn. Mindenütt iparvállalatokat építettek és gőzüzemű iparvállalatokat létesítettek. Ezek az értékes ingatlanok és beruházások, sajnos ma már idegen fenhatóságok alá kerültek.

A vállalatba 1879-ben beléptek az alapító fivérei: Mór és József is. Az évek folyamán a szegedi vállalat is állandóan gyarapodott és bővült. A telep eredetileg a Sina-udvarban, a jelenlegi tisztipavillon helyén volt. 1882-ben helyezték át a telepet jelenlegi helyére, az Alsóliszapart 15. szám alá. Az eredetileg kétholdnyi terület a vállalat fokozatos fejlődésével hét holddá terjeszkedett. A cég alapítói, akik közül ma már csak Mór él, a város társadalmi életében is jelentékeny szerepet játszottak és mindenkor köztisztviselőben álltak. A vállalatot ezidő szerint az alapító fiai: Mihály, Andor és Hugó vezetik és pedig tradicionális alapon. A város és a környék faszükségletét jelentékeny részben ma is ez a cég bonyolítja le, sőt az utóbbi évek viszonyaihoz alkalmazkodva, egyéb fűtőanyagokra is kiterjeszkedtek, nevezetesen szénre és koksra, amiben természetesen ugyancsak versenyképesek.

Akiknek a szívük működése rendellen, erőlködés nélkül úgy érhetnek el könnyű székelést, ha naponta reggel éhgyomorrra megisznak egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet. Szívszakorvosok megállapították, hogy a **Ferenc József** viz súlyos billentyűhibáknál is enyhén, biztosan és mindig kellelmesen hat. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben. B.4

Hírek

III/12. Kedd. Róm. kath. I. Gergely p. Protestáns Gergely. Nap két 6 óra 20 percek, nyugszik 6 óra — percek.

A Somogyi-könyvtár nyitva délelőtt 10—1-ig, délután 4—7-ig. A muzeum nyitva délelőtt 10—1/2-ig, délután zárva.

Egyetemi könyvtár (központi egyetem I. emelet) nyitva d. e. 8—1-ig, d. u. 3—7-ig.

Szegeden a gyógyszerészek közül szolgálatot tartanak: Apró Jenő, Kossuth Lajos sugárút 59. (Tel. 996.) Borbély József, Tisza Lajos körút 20. (Tel. 1268.) Gerle Jenő, Klauzál tér 3. (Tel. 359.) Moldvány Lajos, Ujszeged, Vedres ucca 1. (Tel. 846.) Nagy György, Boldogasszony sugárút 31. (Tel. 1125.) Selmezy Béla, Somogyi-telep. (Tel. 5.)

Az árvizi ünnepek programja

Délelőtt tíz órakor az összes templomokban ünnepi istentisztelet lesz. A fogadalmi templomban dr. **Glattfelder Gyula** megyéspüspök, Rókuson **Breisach Béla**, Alsóvárosban P. **Schneider Vencel**, Felsővárosban **Papp Béla** mond hálaadó misét. Az evangélikus templomban **Katass Kálmán**, a református templomban **Bakó László** prédikál. A görögkeleti templomban **Gyurgyevits István**, a zsidó templomban **Fränkel Jenő** mond emlékbeszédet.

Délben fél 12 órakor a törvényhatósági bizottság a városháza közgyűlési termében diszkyűlést tart.

Délután négy órakor a városháza közgyűlési termében a Dugonics-Társaság rendezi meg emlék-ünnepeit. Öt órakor kegykép koronázás az alsóvárosi templomban, este a színházban díszelőadás lesz.

— **Peidl Gyula délelőtt fél 11 órakor** érkezik Szegedre. Peidl Gyula, Szeged országgyűlési képviselője kedden délelőtt fél 11 órakor érkezik Szegedre, hogy a törvényhatósági bizottság diszkyűlésén résztvegyen. A képviselőt a pályaudvaron a szociáldemokrata párt fogadja.

— **Dr. Széll Gyula: felsőházi tag.** Dr. Széll Gyula, a szegedi ügyvédi kamara elnöke, akit annak idején a felsőházi tagok választásánál mint a vidéki kamarák pottagját küldték ki, most felsőházi tag lett, miután Szuly János, a pécsi ügyvédi kamara elnöke meghalt. Szuly volt eddig a vidéki kamarák felsőházi képviselője.

— **Árvizistentisztelet a régi zsinagógában** kedden délelőtt 9 órakor lesz. A beszédet dr. **Fränkel Jenő** rabbi mondja.

— **A Lloyd-Társulat közgyűlése.** A Lloyd-Társulat vasárnap délelőtt tartotta évi rendes közgyűlését székházának nagytermében. A népes közgyűlésen **Bokor Adolf** elnökölt, akinek megnyitó beszéde után dr. **Basch Ferenc**, a társulat titkára terjesztette be nagy alaposággal szerkesztett évi jelentését, amely a tagok tetszésével találkozott. A pénztárosi, számvizsgálói jelentések után megtörtént a választás, amely újból a múlt évi tisztikart és választmányt bizta meg az ügyek vitelével.

x **Del-Ka** újrendezett cipőkitalatai kellemes feltűnést keltenek. Jó minőség, olcsó ár és tartóság — ez jellemzi a Del-Ka-gyártmányt. Fiók: Kárász ucca 14. 671

— **A szegedi zsidóság képviselői a budapesti nagygyűlésen.** Kedden kezdődik Budapesten a zsidók országos nagygyűlése. A nagygyűlésen Szegedről dr. **Lőw Immanuel** felsőházi tag, **Wimmer Fülöp** és **Varga Mihály** vesznek részt. Dr. **Biedl Samu** családi gyászra miatt a nagygyűlésről távol marad.

— **A kulturpalota árvizi kiállítása.** A Somogyi-könyvtár és a Városi Múzeum árvizi kiállítása kedden délelőtt 10 órakor nyílik meg, a képtári nagyteremben. Árvizi egykorú fényképek, nyomtatványok, hirlapok töltik meg a tárlókat. A kiállítás 8 napig marad nyitva. Belépés díjtalan.

x **Játványok ellen-legbiztosabb Ördög Vince** bora.

ELSŐRANGU Mérték utáni angol uri szabóság. FÖLDES ruhadívat-áruház

Szövet újdonságok. Divat fazonok. Kárász ucca 7. sz.

— Az egyetem átadta, a város átvette a gyermek-kórházat. Vasárnap reggel kilenc órakor végre meg történt a Gréf-féle gyermekkórház Kossuth Lajos, sugáruti épületének és berendezésének hivatalos átadása. Az átadáson, amely a nyolc évvel ezelőtt készült leltár alapján történt meg, a várost dr. Szabó Géza kulturatanácsnok, a kórházat dr. Debre Péter igazgatóorvos, a városi számvetőséget pedig Bauer Zoltán tb. főszámvető képviselték, az egyetemet dr. Hainiss Elemér orvoskari dékán, dr. Szandtner Pál egyetemi tanár és Sóky Gábor egyetemi tanácsos. Az átadás zökkenőmentes volt, a város csupán azt a kórház felszereléséhez tartozó fehérneműt és ágyneműt nem kapta vissza, amelyet annakidején a gyermekkórház átvett a kórházzal együtt. Nyolc év alatt ezek a dolgok elhasználódtak. Ezt a hiányt belevették az átadási jegyzőkönyvbe. A kórház igazgatósága most rövid időn belül berendezeti a gyermekkórházat.

— Munkáshangverseny. Vasárnap délelőtt sikerült hangversenyt rendeztek a Korzó Moziban a szegedi munkásdalosok a Vásárhelyi Általános Munkásdalkör közreműködésével. Határozott fejlődést mutattak a dalárdák, különösen a vegyeskarok teljesítményei tetszetek. A hangverseny előtt Vér György mondott lelkes bevezető előadást, Honf. Erzsébet operatőrnő pedig nagy sikerrel áriját adott elő. Az egyes számok után lelkesen ünnepelték a két dalárda karnagyát, Arany Jánost és Hoffmann Endrét.

— A Szegedi Zsidó Nőegylet március 12-én, kedden délután 5 órakor a hitközségi székházban néhai Biedl Adolfiné emlékének szentelt rendkívüli közgyűlést tart, melyre az elnökség ezúton hívja meg a nőegylet tagjait.

— A szegedi iparistület temetkezési egyletének zászlaját március 17-én szentelik fel ünnepség keretében, amelyen az előjáróság is teljes számban résztvesz.

— Doktorrá avatás. A szegedi egyetemen Fischer Istvánt, a jogi tudományok doktorává avatták.

Mi az, amit nem pusztíthat el az árvíz

Ma, amikor az árvíz emlékének szenteli idejét a város minden rendü-rangu fia, a szomorú reminiscenciák felelevenítése mellett jut dicséretre a szegedi kereskedelemnek is. Állnak itt cégek, amelyek mellett felnőt a szegedi polgár, látta azokat mint gyermek, megismerte áruikat, mint ifju és megbecsülte szorgalmukat mint meglelt ember. Ezeket a cégeket nem pusztíthatta el tűz és ár, ezek az üzletek dacolni tudtak az elemekkel. A *Del-Ka* cipőkereskedelmi rt. világcég szegedi fióküzlete mögött nem állnak meg az évszázadok, de a tömeg, a sohasem csalódó és csalódní nem szerető tömeg, bár ilyenben is van része elég, az megingathatatlanul sorakozik fel a *Del-Ka* mögé. Ezer jó tulajdonságain kívül is tudja a legfontosabbat: a *Del-Ka* cipőt még az árvíz szennyes hullámai sem tudnák elpusztítani. *Olesó*, azt már mindenki tudja, szép, azt már mindenki látja a kirakataiból, de hogy *tartós*, arról kivétel nélkül mindenkinek meg kell győződni. *Del-Ka* cipőben semmiféle veszély nem fenyegeti az embert.

— A Szegedi Kaszinó közgyűlése. A Szegedi Kaszinó vasárnapra hirdetett közgyűlése határozatképtelenség miatt elmaradt. A tisztújító közgyűlést március 17-én minden körülmények között megtartják.

x **ötödik rendes filharmonikus hangverseny** 1929 március 17-én, vasárnap délelőtt pontosan 11 órakor a Belvárosi Mozi nagytermében. Vezényel: Sauerwald Géza székesfővárosi felsőbb zeneiskolai tanár. Műsor: Schubert V. szimfóniájának és dr. Kernitler Jenő Szuitjének első szegedi előadása és Fichtner 1848. című szimfonikus költeménye. Jegyek kaphatók a Belvárosi Mozi jegypénztáránál. 780

x **Rádió, villany, Deutsch, Kárász-u. Tel. 8-71.**

— **Tudnivalók a kereseti, jövedelem és vagyonadó bevallásokról.** A kereseti adó, továbbá a jövedelem és vagyonadó vallomások beadásának határideje pénzügyminiszteri rendelettel március 20-ig meghosszabbított. Különösen azon adózók, akik még kereseti adóval megróva nem voltak (iparukat 1928. év folyamán kezdték meg), saját érdekében adják be vallomásukat, mert ellenkező esetben adójukat hivatalból állapítják meg, azonkívül még külön bírsággal is megrovatnak. Bevallási ívek az adóhivatal épületében lévő trafikban szerezhetők be.

x **Révész-tánciskolában** kedd, péntek, vasárnap esti tanfolyam; szerdán exclusiv csoport, csütörtökön egyetemi hallgatók tánckurzusa.

— **Gyorsírási tanfolyamok.** A Szegedi Gyorsírási Egyesülete kezdő és haladó gyorsírási tanfolyamaira jelentkezni lehet az egyesületnél (Földvár-ucca 2., Honvéd-tér 4., telefon 13-19.).

x Kérje telefonon 300-as vagy „Kéry-autótaxi” 376

Csak régi szolid üzletnek van jövője.

Szeged egyre fejlődő kereskedelmének legékesebb bizonyítéka az az átalakulás, mely *Szántó Sándor Kiss* uccai varrógép- és kerékpárüzletében a közelmúltban végbement. 20 év óta szolgálja ki becsülettel és szorgalommal ez a cég közönségét, mely folyton növekedett, úgy, hogy régi helyisége szűknek bizonyult az egyre fokozódó igények kielégítésére, miért is a melléte megüresedett helyiséget is kibérelte. Új, hatalmas portált is készíttett, mely látványossága a Kiss uccának. Raktárát a legszébb és legjobb márkájú árukkal, például: *Gritzner* varrógépekkel és a világhírű *Triumph* kerékpárokkal, gramofonokkal és eufonokkal, legjobb márkájú rádiókészülékekkel egészítette ki. Hogy közönsége pártfogását viszonozza, áruinak megszerzését hozzáférhetővé tegye, *részletfizetésre* is adja, sőt aki tőle varrógépet vesz, ingyen tanítja meg varrni, a kerékpárvasárló kezdőket pedig kerékpározni.

— **Jövedelemadó vallomások beadása.** A jövedelemadó alapja az adóévet megelőző naptári évben elért tiszta jövedelem. Mentések a jövedelemadó alól: azok, akiknek évi összes jövedelme az 1000 pengőt nem haladja meg, továbbá közszolgálatban lévő alkalmazottak fizetése, rokkantak ellátási díjai, betegségi segélyek és balesetbiztosítási járadékok, alkalmazottak kereseti adója alá eső szolgálati illetmények, ideértve a munkásokat is, ha azok tiszta jövedelme az évi 3600 pengőt nem haladja meg és akiknek adómentes és adóköteles jövedelme 600 pengőnél nem több. Pénzügyminiszteri rendelet értelmében az 1929. évre szóló vallomások március 20-ig beadhatók.

x **A szegedi bankok** folyó hó 12-én, az árvíz évfordulója napján, délelőtt 8 órától 12 óráig állanak a felek rendelkezésére, ugyanazon napon délután, valamint e hó 15-én, a nemzeti ünnepre való tekintettel egész nap zárva maradnak. 779

— **A városi zeneiskola** ezúton értesíti növendékeit, hogy a mai főpróba a Tisza-teremben nem félháromkor, hanem félnégy órakor kezdődik.

Színház és Művészet

Fuchs Ervin szerzői estje

Fuchs Ervin, akit eddig mint elsőrendű zene-pedagógust ismertünk, vasárnap délután növendékei közreműködésével mint komponista mutatkozott be. Tanítványai játszották zongoraműveit. *Fuchs* nagybőrszabású kompozíciójának, a *Karneval*-nak részletei kerültek így nyilvánosságra. Nagy melódiaszeretet, dallamosság van a kellemes harmoniak fűzésén megjelenő előadási darabokban. Mindegyik egy-egy befejezett, hangulatos gondolat, jól esett hallgatni és örömet szerezhetett a tanítványoknak a betanulása is. Tanulni belőle és amellet örülni is neki: ez a *Kolumbus* tojása a hívatottsággal működő zenepedagógiának. Ezt a célt elérik *Fuchs* szerzeményei. A legjelesebb növendék, *Zeisler László* igen meleg érzésű *Andante*-t adott elő sok finom elgondolással. Tehetséges zongorista *Vágó Kiári Timár Liza*. Egyesenes játszottak *Pollák Zsuzsa*, *Hoffer Aranka*, *Grosz Zsuzsi*, *Glück Ila*, *Kertész Piri*. A kicsinyek közül feltűnt *Kun Jutka* muzikalitása és kedvesen zongorázott *Grosz Alice* és *Gerő Klára*. A közönség nagy tetszéssel fogadta a növendékek jeles produkcióit, a hangverseny végeztével pedig ünnepelte a szerzőt, akinek babérokoszorút arajtottak át a tanárjukért lelkesedő tanítványok.

Harmonia hangversenyek:

Waldbauer-Kerpely pénteken, 15-én, Tisza. 8. Néhány jegy 2 pengőtől.

A színházi iroda hírei

Ma este diszeloadás. Fényes külsőségek között, az idei szezon legértékesebb előadásainak egy-egy felvonását mutatja be ma este diszeloadás keretében a színház. A műsort prólógus vezeti be, melyet *Herczeg Ferenc* az árvíz 50 éves évfordulójának emlékeztetőre írt és amelyet *Földényi László* fog elmondani. A műsor további részeiben a teljes operett-, opera- és prózai együttes lép a színpadra. Először *Kacsóh Pongrác* hátrahagyott daljátékának, a *Dorottya*-nak az első felvonását, utána *Zilahy Lajos* páratlan sikerű színművének, a *Szibériá*-nak első felvonását és végül a Szegeden óriási sikert aratott *Aida*-nak második felvonását mutatja be a színház. A diszeloadás iránt, melyen a Szegeden tartózkodó notabilitások is jelen lesznek, rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik. A közlistviselői utalványok érvényben vannak.

Párisi divat. A szezon legutolsó nagy slágere, a Párisi divat ezen a héten még kétszer és pedig szerdán és csütörtökön este kerül színre a bemutatott elsőrendű szereposztásában.

Csütörtökön délután rendkívül mérsékelt hely-árakkal: Mersz-e Mary?

Péntektől kezdve minden este: Tűzek az éjszakában.

Szombaton délután ifjúsági előadás: Ocskay brigádéros.

Vasárnap délután mérsékelt helyárakkal: A tábornok.

Nincsen pénze?—
Annyi baj legyen!

Kézpénzárban
részletfizetésre
beszerezhetők:

Női felöltők . . .	P 30.—
Női gyapju felöltők divatszínekben . . .	P 40.—
Férfi álmenei . . .	P 50.—
Férfi öltönyök . . .	P 36.—
Férfi öltönyök . . .	P 12.—
Gummi kabátok . . .	P 20.—

Uri szabóság.
Nagy szövetraktár.

Blau Ignátz

Kelemen ucca 5.

UJDONSÁGOK:

Raglán - Felöltő - Trench-Coats - Bőrkabátok
Sportöltönyök - Matróz és iskolaruhák
Nadrágok legnagyobb választékban

FÖLDES IZSÓ
Kárász ucca 7. sz.

Rádió

A nagyobb leadóállomások mai műsora

Budapest. 9.15: A magy. kőr. 1. honvédegyaloz-ezred zenekarának hangversenye. Vezetényel: Fri-csay Richárd zeneügyi igazgató. 12: Déli harang-szó az egyetemi templomból, időjárásjelentés. 12 óra 05 perc: Sovánka Nándor és cigányzene-karának hangversenye. 12.25: Hírek. 12.35: A hang-verseny folytatása. 13: Pontos időjelzés, időjárás-és vízállásjelentés. 16: Pista bácsi »Virágos kert«-meseórája. 16.45: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés, hírek. 17.10: A Magyar Rádió Uj-ság felőrája. 17.40: Az Első Budapesti Citera-kör hangversenye. 18.30: »Mit üzen a Rádió?« 19 óra 30 perc: Operaelőadás a Studióból. »Trouba-dour«. Dalmű négy szakaszban, nyolc képben. Szövegét írta: Salvadore Cammerano. Olaszból for-dítottta: Hevesi Sándor. Zenéjét szerzette: Verdi Giuseppe. Az előadást vezényli: Berg Ottó kar-nagy. 22: Pontos időjelzés, időjárásjelentés és hí-rek. Utána: Farkas Jenő és cigányzenekarának hangversenye a Spolarich-kávéházból. — Bécs. 16: Hangverseny Slavicek énekesnő közreműködésé-vel. 20.05: Ludwig Nerz »Meine Liebe dumme Ma-ma« vígjátékának előadása. Utána hangverseny. — Berlin. 16.50: Szórakoztató zene. 20: Tarka mű-sor. 21: Ének- és zongorahangverseny közvetítése a Zeneművészeti Főiskolából. — Bukarest. 18: Hangverseny. 18.30: Zene. 21: Hangverseny. 23: Zenekari hangverseny. — Brüsszel. 17: Tea-hang-verseny. 18.30: Rádió-trió hangverseny. 20.15: Ze-nekari hangverseny. — Brunn. 12.50: Zenekari hangverseny. 19.05: Koss-Sterneg zongoraművés-zeneszerző szerzeményét adja elő. 22.20: Éttermi zene. — Daventry. Experimental. 15: A tiroli szin-ház zenekarának hangversenye. 16: A házizenekar hangversenye. 18.30: Táncczene. 22.15: Vonószene-kari hangverseny. — Frankfurt. 13.30: Gramofon-

Frankó Andor „Dugonics” 392
gyógyszerárában
Dugonics-tér (Szegedi Napló ház)
kapható a felülmutatott hatású
„Virágkrém”.

zene. 16.35: Legújabb táncczene. 20.15: Szórakoz-tató zene. — Kassa. 12.15: Gramofonhangverseny. 17.10: Zenekari hangverseny. Közreműködik: M. Kristová hangversenyénekesnő. 20.10: Kamarazene. 21.40: Hangverseny. — Kattovitz. 12.10: Gramofon-zene. 17.55: Hangverseny. 19.20: Massenet »Ma-non« című operájának előadása. — Königsberg. 15.30: Otto Wollmann »Kalif Storch« hangjáték. 16.30: Hangverseny. 22.30: Táncczene. — Lausanne. 15.15: Hangverseny, rádiótoborzó. 16.30: Kamarazene. 20: Hangverseny. 21: Molière: »Wunder-doktor wider Willen«, hangjátékra átdolgozta Ru-dolf Frank. — London. Daventry. 12: Celin An-derson (szoprán) hangversenye. 13: Szórakoztató zene. 18.45: Chopin-mazurkák. 19.45: Könnyű ze-nekari hangverseny. 22.40: Táncczene. — Milánó. 11.15: Gramofonzene. 13.30: Rádió-kvintett. 20.30: Régi olasz zene. 23: Jazz-band. — München. 12.55: Schrammel-trió hangverseny. 17.30: Szórakoztató zene. 19.30: Theo Ruprecht »Salvator« című ó-müncheni darabjának előadása. 21.55: Pásztori Erdmann Pálma hegedűművész és Pásztor Gy-zella zongoraművész hangversenye. — Prága. 13.20 és 16.30: Hangverseny. 19.30: A prágai nem-zeti színház zene- és énekarának hangversenye. 22.20: Éttermi zene közvetítése. — Róma. 13: Rá-dió-trió. 17.30: Szórakoztató zene. 20.45: Egy ope-ra közvetítése. — Toulouse. 12.45: Hangverseny. 13.05: Spanyol dalok. 13.15: Hárfaszóló. 20.30: Hang-verseny. 21: Klasszikus zene. 21.35: Operatrész-letek. 21.45: Jazz-zene. — Varsó. 17.55: Zenekari hangverseny. 18.20: Operaelőadás közvetítése Kat-towitzból. — Zürich. 15: A házizenekar hangver-senye. 16: Hangversenyközvetítés a Carlton Elite-Hoteltől. 17.15: Gramofonzene. 17.55: Rádió-kvin-tett hangversenye. 20: Hangversenyközvetítés Ba-selből: Mozart-szimfónia. 20.30: Gyermekdalok a régi és legújabb időkben. 21.30: Zenekari hang-verseny.

Teljes ellátást
jó fizetésért keres idősebb, 758
egyszerű, hálás ur.
Nyugdíja, 16kéje, bultora van. Ajánlatot csakis postán
Mike Lajosnéhoz kér, Párisi körút 3.

Sport

Nemzeti-Bástya 3:2 (2:0)

Barátságos mérkőzés

A Bástya meglepően puhán játszott vasárnap a Nemzeti ellen és 3:2 arányban vereséget szenvedett. A barátságos mérkőzés kevés élvezetet nyújtott, mert a Boesckay ellen nagy formát ki-játszó szegedi csapat most értéktelen futballt pro-dukált. Az egész csapatra valami nyomasztó las-súság feküdt rá. A csapat minden része hibás ebben, több játékos pedig könnyelmű is volt. A védelem Weiglhofer sérülése folytán meggyengült. Weiglhofernek régi lábbaia ujult ki. Lehet, hogy megint hetekig nem tud játszani.

A játék bizonyos Nemzeti-fölényt mutatott, ami abban nyert kifejezést, hogy a feketék frissebben mozogtak. A Bástyának sok gólhelyzete volt, de a lustán mozgó csatársor ezeket a helyzeteket ki-aknázatlanul hagyta. Már két góllal vezetett a

Nemzeti, amikor a II. félidőben Possák, Varga egyik szép beadását góllá értékesítette. Odry sze-rezte meg a vendégcsapat harmadik gólját, amit Schwartz egy fejes góllal egalizált.

Amatőr bajnokságok

KEAC-Zrínyi-KAC 5:2 (1:1). Az egyetemi csapat győzelmet aratott a tartalékos Zrínyi felett. A győzelem a mutatott formák alapján reális.

SzTK-UTC 4:1 (3:1). Erős iramu, kemény küz-delemben győzte le az SzTK régi riválisát. Mind-két félidőben az SzTK volt fölényben.

KTK-MTK 8:2.

HTVE-CsAK 2:0.

SzAK-SzIKE 4:0.

Ne vegyen Rádiót

amíg

87

Jani András új Rádió és villamossági szaküzletét

meg nem tekintelle.

Kálvin tér 2., Református palota.

Telefon 19-28.

Tőzsde

Zürichi deviza zárlat: Páris 20.31, London 25.25, Newyork 520.00, Brüsszel 72.17.5, Milánó 27.21, Madrid 76.80, Amsterdam 208.226, Berlin 123.37.5, Bécs 73.05, Szófia 3.75.5, Prága 15.40, Varsó 58.40, Budapest 90.65.5, Belgrád 9.12.75, Bu-karest 3.09.

Budapesti valuta zárlat: Angol font 27.75-27.90, Belga frank 79.50-79.80, Cseh korona 16.94-17.02, Dán korona 152.50-153.10, Dinár 10.00-10.06, Dol-lár 570.80-572.80, Francia frank 22.50-22.70, Hol-lándi forint 229.10-230.10, Lengyel zloty 64.10-64.40, Leu 3.39-3.43, Lira 29.90-30.15, Német márka 135.95-136.45, Norvég korona 152.50-153.10, Osztrák schilling 80.42.5-80.77.5, Spanyol pezeta 84.45-85.15, Svájci frank 110.07.5-110.47.5, Svéd korona 152.80-153.40.

Budapesti terménytőzsde zárlat: Buza 77-es tiszavideki 26.30-26.50, felsőtiszavideki 26.15-26.35, egyéb 25.90-26.10, 78-as tiszavideki 26.55-26.75, felsőtiszavideki 26.40-26.60, egyéb 26.15-26.35, 79-es tiszavideki 26.85-26.95, felsőtiszavideki 26.70-26.80, egyéb 26.45-26.55, 80-as tiszavideki 27.00-27.10, felsőtiszavideki 26.80-26.90, egyéb 26.60-26.70. Rozs pestvidéki 24.00-24.20. Takarmányárpa 26.50-26.85, közep 26.20-26.40. Sörárpa felsőma-gyarországi 28.50-29.00, egyéb 27.00-27.50. Köles 28.50-29.50. Lucerna magyar 130.00-150.00. Irány-zat szilárd, forgalom csendes.

Irányzat: A mai tőzsdét ismét az üzletelenség jellemezte és az a körülmény okozta, hogy jelen-tős árváltozás nem fordult elő a piacon, csupán egyes kivételes eseteknél. Az irányzat az egész tőzsdédő alatt inkább gyengébb volt, csak ki-vételes esetben észlelhető némi áremelkedés. Az árdifferencia az egy százalékot ritka esetben lépi túl. Gyengébb volt a Fegyver, Beocsini és a Kőszén, valamivel javult Nasici, Nemzeti Bank. Az irányzat zárlatkor is kedvetlen, a forgalom mini-mális, a fixpiac forgalma csekély volt, a valuta-

és devizapiacon Madrid 55 ponttal javult, egyéb-ként nem volt említésre való változás.

Az összes lisztárak változatlanok.

Chicago terménytőzsde zárlat: Buza alig tartott. Márc. 123 ötnyolcad, máj. 128 egynyolcad-128, jul. 130 hétnyolcad, Tengeri nyugodt. Márc. 96 ötnyolcad, máj. 100, jul. 103. Zab nyugodt. Márc. 46 háromnegyed, máj. 49 ötnyolcad, jul. 49 egy-negyed. Rozs tartott. Márc. 110 egyketted, máj. 111 hétnyolcad, jul. 112 egynegyed.

Ferencvárosi sertésvásár: Felhajtás 4360. Irány-zat lanyha. Árak: Könnyű 132-148, közép 150-164, nehéz 168-180.

Szeged sz. kir. városi színház

Kedd este 8 órai kezdettel.

Bérlatszűnet

Diszeloadás az árvíz 50. évfordulója alkalmából. A diszeloadás műsora: Prolog. Irta Herczeg Ferenc. Elmondja: Földényi László. Utána: I. Dorottya első felvonása. II. Szibéria első felvonása. III. Aida második felvonása. (A diszeloadás 8 órakor kezdődik.)

Felölös szerkesztő: PÁSZTOR JÓZSEF.

Nyomatott a kiadótulajdonos Délmagyarország Hírlap- és Nyomdával Rt. könyvnyomdájában.

Ha köhög!!

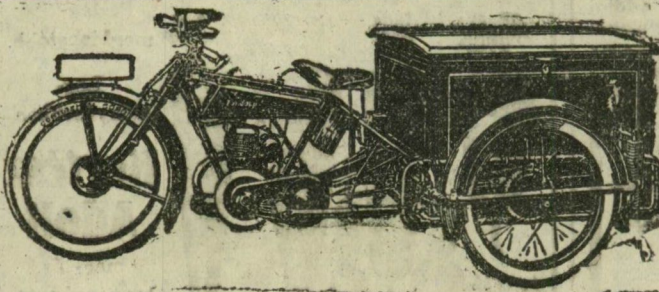
használd
GERLE-jéle

Fenyő-Menthol
cukorkái

Kigyó

Pafikából

54 Kárász ucca sarkán

Zündapp

árukihordó minden modern kereskedőt érdekel. — Megtekinthető és kapható kedvező fizetési feltételek mellett

Szántó István műszertároló
Méry u. 2.
(Püspökbazár) — Kerékpárak és várró-gépek becserelése. Használt kerék-párak 50, újak 128 P-től kaphatók.

Megnyilt a Ligeti-féle mésztelep.

Mindennemű építési anyagok helyszínre szállítva. — Tulajdonosnak építési anyaghiel.
Tisza Lajos körút 15/a. a Lutheránus templommal szemben. — Telefon 12-27.

Apróhirdetések

Tó családból való, Irodai, Irén. Jobb jövő, Császár esküje, Előörött a hegedűm, Szép az élet kettecskén, Szeretem a cigányzenét, Lady partner, Vidéki gazda jelégére. Levél van a kiadóban.

Műhelyhelyiség bármilyen ipari célra, ugyanott egy szobakonyha lakás kiadó. Móra ucca 41.

Foglalkozás

Szerény feltételek mellett gép- és gyorsírók ajánlkozhatnak egy 30 filléres apróhirdetésre.

Junge Wienerin sucht Stelle neben Köchin als

Stubenmädchen

Otterierte bitte unter Schiffe, Wienerin* i. d. Administration, 777

Könyvelésben, gyors- és gépirásban, számlázásban, stb. teljesen jártas tisztviselő szerény igényekkel ajánlkozik. Perfekt számdakontista jelégére kiadóba

Deutsche Erzieherin

mit Jahreszeugnissen sucht Stelle zu grösseren Kindern.

Geht. Anträge unter „Gute Clavierken'nisse“ 776

Ügyes tanulóanyagok és egy kifizető azonnal felvétetik. — Friedmann Teri női divattermében Szeged, Kálvária u. 19

Háznál és házon kívül vállalkozok szép mosást és vasalást Alföldi ucca 1. sz. Vargáné.

Mindenes főzőnőt felveszek, Böhmné Tisza Lajos körút 63. szám.

BUTOROZOTT SZOBÁK

Balvárosban elegánsan butorozott szobát kaphat olcsó árért, ha feladja egy 30 filléres apróhirdetést.

Uriembereknek szép szoba esetleg ellátással kiadó. Deák Ferenc ucca 18., 1.

Egy-két szépen butorozott szoba konyha használattal is kiadó. Klauzál tér 3., II. emelet 17.

Különbejárati butorozott szoba

11. em. bal. Pelófi sugárút 11. l. em. bal.

Átutazó uraknak butorozott szoba minden kényelemnek megfelel kiadó. Olcsó bér 20* jelégére.

Különbejárati butorozott szoba villanyvilágítással kiadó Kálvária ucca 2.

Lakás - Üzlet

Két-három szobás lakást felépítés nélküli kaphat egy 30 filléres apróhirdetés útján.

ADÁS - VÉTEL

Egy ház eladó, Hattyu-ucca 50. a., ugyanott egy karika-hajós gép jutányos áron eladó. Nagy Singer.

Műbutor

hálószobák és planinók megjelölésű olcsó áron SPITZER asztalosnál Margit ucca 12. szám. 501

Előszobaszekrény és sezlón kitűnő állapotban eladó. — Megtekinthető 12 és 1 óra között. Tisza Lajos körút 20., III. emelet 7.

Scholar olcsóbban!!! Rádió

és kellékek gazdag választékban Székely Sándor gépkereskedőnél Szeged, Kiss ucca 2. 720

Eladó eszla asztal, székek, ágyak. Ügyes varró és tanulóanyagok felvétetek. — Bartos Kálvária ucca 38.

LEVELEZÉS

»Szép az élet kettecskén« jelégére levél ment »Szórák«-koztató baráttól. Kérem átvenni.

»Diskrét urjember.« A levelek között a Maga levele a legmegbízhatóbb. Kérem írjon Magyaról többet, hogy én is irbassak magamról. Levelét kérem »Piatalság, bolondság« jelégére.

Diskrét uriember feltétlen intelligens urileány, uriaszszony orvosi küllü, komoly barátot keresi. — Kivél szabad levelet kellemesen elföltene. Levél »Diskrét uriember« jelégére a kiadóba.

Két asszonyka megismerkedne uri emberekkel szórákkozási céljából. — Nem bánják meg jelégére a kiadóhívatelba.

KÜLÖNFÉLÉK

Rövid keresztúros Stelzhammer zongora bérbeadó, esetleg eladó. Tömörkény István ucca 8.

Kitűnő házas ebédkoszt (nem tömegkifőzde) kihordásra néhány uriembernek kapható. Somogyi ucca 22., I. emelet jobb.

Zongora bérbeadó jó hanggal, Cserzy Mihály u. 7., I. emelet.

BOR öt liter vételnél új zöldes fehér á - 76 fill, 6 szikra-siller á 100 „ Kitűnő minőség. Viszonteladóknek termelői árak. 50 literfőli vidéki szállítás. **ÖRDÖG VINCE, Kálvária ucca 16.** 676

Gallérijai nem törnek és nyakkendője c-uszk, ha **Moskovics Testvérek-nél**, Lów Lipót ucca 7 szám és Maros ucca 1. szám alatt tisztítatja.

Kizárólagos új módszer. — Ruhafestést és vegyi tisztítást a legelőnyösebben eszközönk. 778

Liptói túró kiló 3 P 60 fillér a **Központi Tejcsarnok Rt.** főkejszarnokaiban. 757

Citrom Dióbél Mogoróbeli Mazsola Szardinia (portugál) Mandula minden mennyiségben a legolcsóbb árban kapható Csikósnaál, Polgár ucca 19. szám. Telefon 18-97.

Színházjegyeket a Délmagyarország jegyirodája elővételi díj nélkül árusít.

Férfi és női ruhák, függönyök, szőnyegek, butorszövegek, ottomántakarók stb.

vegyileg tisztítása és minta utáni festése soronkívül leszállított, meglepő olcsó árak mellett készült **Lucza József** kelmefestő, vegy-tisztító és ágytolltisztító ipartelepén, Rákóczi tér (saját ház, az új adóhivatal és a tüzoltó-laktanya közt.) Telefon 10-75. Fióküzletek: Kazinczy u. 11. (az evangélikus templom mellett.) Telefon 9-94. Gizella tér 3, telefon 10-55. Kiskunfélegyháza, Kossuth ucca 15.

Különlegesség: Ágytolltisztítás előzetes bejelentés után meg is várható. — Ruhákát elhozatjuk és haza is küldjük. 194

Tótkomlósi liszt a legjobb!!

Főlerakat: **Lampel Oszkár** Szeged, Tábor ucca 5. szám. Telefon: 9-95.

Rádió, villany

javítás szakszerűen a legolcsóbban **Hacsik és Polláknál** Tábor ucca 8. (Adópalotával szemben). **Allandóakkumulátorfeltöltés éjjel-nappal!** 182

Saját készítésű **retikülök, aktatászkák** és mindennemű bőrárak, kutyafelszerelések legjutányosabban **WAMBACH** bőröndösnél Kelemen u. 2. Javításokat elfogad.

Uri fodrászüzletemet

megnagyobbítva modernül újonnan berendeztem **Modern uri fodrászat, hajápolás nitrogén gázos fénykvarccal, arc-massage, szemölcs-eltávolítás, speciál női hajvágás, manikűr, pedicűr helyben és háznál is.** 733

Szakszerű munkáimmal akarom a n. é. közönség eddigi szíves pártfogását továbbra is kideremélni. Tisztelettel **Köpesdy** fodrász Tisza Lajos körút 61 (Margit ucca sarok)

„VICTORIA“ kaptafa és faipari rt. Szeged, Kisújszá ucca 6. szám.

Ajánlja legújabb téli, tavaszi **kaptafa** modelljeit és **sámfá** készítményeit.

Svájc órák, ékszerek hat havi részletre is. Tűri arany, ezüst, régi pénz beváltás. — Óra- és ékszerjavító műhely. Tóth József, Szeged, Kölesy-u. 7.

Szücs Andor

virágüzletét megnagyobbítva **Kölcsey ucca 7. sz. alá** (Kézművesbank-épület, Tóth óras mellett) **helyezte át.** 643 **További szíves támogatást kér.**

Korai borsók, kelkáposzta, kalaráb és egyéb veteménymagvak 792

ERFURTI

leg-megbízhatóbb. Leg-előnyösebben **Kertész Adolf** mag- és terménykereskedőnél Szeged, Tisza Lajos körút 38 szerezhetők be.

ALMA! Erdélyi fajalmák friss érkezésűek utiból kaphatók nagyban és kicsinyben. Viszonteladóknek és vidékieknek árkedvezmény. **Weinberger Mihály** Szeged, Károlyi ucca 4. Telefon 15-90.

Biztosítási szakmában

gyakorlott, óvadékképes 772 **pénztárkezelő** (úti tisztviselő ajánlatát „Postafiók-21“ re kériük.)

BUTOR részletfizetésre is saját készítésű keményfa és festett hálószobák és konyhaberendezés nagy választékban nagyon olcsó áron beszerezhető 739

Gróza György butorraktárában Valéria tér 10 szám. Kisfaludy ucca 46. szám. Paprika-piac. Alsóváros.

Nehéz prima

zsirdisznók eladók Hódmezővásárhelyen, Zsoldos ucca 41. szám alatt. Telefon 289.

Huszonöt darabból 5-6 darabonként is eladók — Suljuk 200 és 300 kilogramm közt.

Mindenfajta étkező és fajtiszta vetőmag 635

burgonyák

legelőnyösebben beszerezhető **Hoffmann Jánosnál** Kálvária ucca 8. szám. Telefon 134